

LAISVĖ
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park 17, N. Y.
Tel. Michigan 1-6887

Entered as second
class matter at the
Post Office of Ja-
maca, N. Y., under
the Act of March 3,
1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

Dukatsavartim
aus Queens apskrityje N. Y. \$10.00
sūnadoje \$10.00
kitur užsienyje \$12.00
anglinės Valstijos \$8.00
Pavienis egzempliorius kainuoja 10 centų.

PRICE 10c A COPY

No. 20 Ozone Park 17, N. Y. Antradi., kovo (March) 12, 1963 METAI 52-ji

KRISLAI

Apie Pirciupio Motiną
Ducti dailininkui
G. Jukūboniui premija
Policmanas
Day vis dėl Kubos

— Rašo R. Mizara —

"Pirciupio Motina — tai visos mūsų liaudies skausmo, neįspasakytos širdgėlos simbolis, tai talentingo skulptoriaus ranka ir širdimi sukurtas paminklas, alsuojas ne tik giliu liūdesiu, sielvartingu susimąstymu, bet ir vidine stiprybe, panieka ir neapykanta fašistiniams būdeliams, tą atmintiną 1944 metų vasaros dieną sudeginusiems varganą dzūkų kaimą ir jo gyventojus. Vyru ir moteris, kūdikius ir senius, šimtą devyniolika žmonių! Jų visų vardus skulptorius iškalė granito plokštėje — moralinėje sienoje, išrėžė ir reljefą, vaizduojantį priešmintinę pirciupiečių akimirka..."

Taip rašo Vilniaus savitraitis "Literatūra ir Menas." O rusų rašytojas K. Simonovas apie Pirciupio Motiną sako: "Šis paminklas puikiai ir savo išraiškos jėga, ir savo santūrių kuklumu: iš pilko granito iškalta figūra senos moters, lietuviškos valstietės, atėjusios į gimtąjį kaimą ir neradusios ten nieko, išskyrus namų ir žmonių pelenus... Viskas labai paprasta ir griežta. Moteriškos figūra ne tik liūdnai, bet ir stipri, ji kviečia ne tik prisiminti ir lieti ašaras, bet prisiminti ir neatleisti..."

Tokie atsiliepimai apie dailininko — skulptoriaus G. Jukūbonio kūrinį — paminklą — Pirciupio Motiną, šandien stovintį ant aukšto postamento palei vieškelį ties Pirciupio kaimu, kuris jau atstatytas. Kai žiūri į Pirciupio Motiną, atrodo, kad ji, sto vėdamama Džūkijoje, mato visą Lietuvą, ir dar toliau, toliau, į Vakarus...

Ši jauno dailininko G. Jukūbonio paminklą aš mačiau, kai jis dar buvo dailininko dirbtuvėje. Ir kiekvieną kartą, kai aš į jį pažiūrėdavau, mane sukrėtė savitas šurpas! Pirciupio Motiną jau matė ir daugelis Amerikos lietuvių, žinau, ir jie pergyveno tą patį, juo labiau, kad jie stebėjo ją ties Pirciupiu.

Dailininkas G. Jukūbonis pristatytas kandidatui 1962 m. Lenio premijai gauti. Jei man, jei visų lietuvių amerikiečių, mačiusių paminklą, balsas ką nors reikštų, tai visomis jėgomis suriktuose: Suteikti dailininkui G. Jukūboniui šiuo metų Lenininę premiją už Pirciupio Motiną!...

Aną dieną vienas korespondentas per televiziją pasakė, kad Panamos Kanalo Zonoje JAV palaiko ginkluotuosius būrius, kuriuos, jei bet kurioje Lotynų Amerikos šalyje liudis paimti, jie tampa rankas valdžiai, ten siųstų "tvarkai padaryti." O Washingtono šiuo metu nervuojamasi, tikimasi, kad bet kuria dieną liaudies sukilimai prieš nepakeliamas sąlygas ir tuos, kurie jas palaiko, tūlose Lotynų šalyse gali vykti.

Dėl Kubos politikieriai dar vis riejasi. Prezidentas Kenedis gerai atsakė tiems, kurie nori, kad JAV paskelbtų Kubai blokadą. — Blokada reikėtų karinį

Tarybų Sąjungos žmonių gyvenimas žymiai gerėja

Maskva. — Po dešimt metų aš su savo žmona sugrįžome į Tarybų Sąjungą, — rašo Associated Press korespondentas Eddy Gilmore. Jis stebisi, kiek daug pagerėjo TSRS gyventojų buvis per tuos dešimt metų. Jis paduoda įdomų pasikalbėjimą, buvusį beveik prieš dešimt metų, tai yra, tada, kada Tarybų Sąjunga iššovė pirmuosius Sputnikus, tarp Vakarų diplomato ir tarybinės moters.

Diplomatas sakė: "Taip, jūs galite pasigaminti Sputnikus, bet jus negalite pasidaryti elektrinių šaldytuvų ir nailono kelnaičių". Moteris jam atsakė: "Tai tiesa, ponas ambasadoriau, bet aš manau, kad nuo Sputnikų gaminimo yra lengviau pereiti prie šaldytuvų ir kelnaičių gaminimo, negu nuo kelnaičių prie Sputnikų".

Ji buvo teisinga. Gilmore rašo, kad dabar Maskvoje galima jau gauti ir nailono kelnaičių, kurių kaina nuo \$2.75 eina aukščiau, ir šaldytuvų. Štai jie nuvyko į tą patį dviejų kambarių apartamentą, kuriame pirmiau gyveno, ir surado, kad jame jau yra elektrinis šaldytuvas.

Korespondentas paduoda ir kainas. Čia galima kai kurias suminėti. Vyriškas kostiumas kainuoja \$77 ir aukščiau, marškiniai nuo \$6.75 iki \$12, dantų šepetukas — 11 centų, dantų valymo košelė — nedidelė patalukė — 33 c. Sviesto svaras \$1.80, kumpio svaras \$1.87, sūrio svaras \$1.55. Gilmore rašo, kad šios kainos, lyginant su daiktų kainomis Vakaruose, yra aukštos, bet jeigu jas lyginti su kainomis buvusiosios Tarybų Sąjungoje prieš dešimt metų, tai jos nuo penkių iki dešimt kartų yra mažesnės.

Gilmore paduoda ir tuos faktus, kur Tarybų Sąjungos gyventojai turi didelių lengvatų. Jungtinės Valstijosose darbininkai 40 procentų algų išmoka randomis arba gyvenimo namų užlaikymui. Tarybų Sąjungoje dar stoka gyvenimo namų, bet nuoma labai maža. Už dvieklambarių kambarių mėnesis moka tik \$7 per mėnesį. Štai kur yra milžiniškas skirtumas, jau nekalbant apie tai, kad TSRS darbo žmonės negresia nedarbas, kad jiems negresia nedarbo ir senatvės vargai.

Prailgins verstiną kareiviavimą. — Washingtonas. — Kongresinis komitetas apsiginklavimo reikalais vienbalsiai nutarė prailginti Jungtinių Valstijų jaunųjų prailgins kareiviavimą. Aišku, kad užgirs ir Kongresas. Prailginimas daromas ketveriems metams. Dabartinis įstatymas baigiasi su liepos 1 diena.

Washingtonas. — Generalas D. U. Stikkeris sako, kad Kenedžio planas ginkluoti atominiais ginklais NATO narius Europos militaristams patinka.

Trenton. — Trentone, New Jersey valstijos kalėjime yra 1,226 kaliniai, o tikra jo patalpa tik dėl tūkstančio kalinių.

Jungtinės Tautos, N.Y. — Kuba prisiuntė per Jungtines Tautas protestą prieš JAV veiklą ruošimui naujos invazijos į Kubą.

Miami, Fla. — Dar 110 asmenų atskrido iš Kubos. Kubos vyriausybė išleidžia tuos elementus, kurie nenori ten gyventi.

Veiksma! O Tarybų Sąjunga sako: — Tie, kurie užpuls Kubą, turi suprasti, kad jie pradės pasaulinį, viską naikintį karą!.

Sirijos respublikoje įvyko perversmas

Kairas. — Sirijos respublikoje militaristai įvykdė perversmą ir pasiskelbė už ryšius su Egiptu (Jungtine Arabų Respublika). Egipto ir Irako valdžios pasisakė už militaristų valdžią Sirijoje ir įspėjo kitas valstybes, kad jos nesikištų į Sirijos vidaus reikalus.

Numatoma, kad greitoje ateityje Egiptas, Irakas ir Sirija sudarys bendrą Jungtinę Arabų Respubliką. Prieš kiek metų Sirija su Egiptu buvo sudarę bendrą Jungtinę Arabų Respubliką, bet vėliau Sirijoje įvyko perversmas ir ji atsimetė nuo Egipto.

Sirija yra arabiškame pusiasalyje prie Vidurės

Jungtinių Valstijų žydų vadai pataikauja naujiems naciams

New Yorkas. — Reikia 1960 metais nacių buvo vėl pradėję pulti žydus: deginti sinagogas, tepioti svas-tikas, o aprimo tik sutikę bendrą žmonių atkirtį. Tą sako JAV žydų sionistų vadai tada, kada Argentinoje neo-nacių puola žydus gatvėse, kada Vakarų Vokietijoje šimtai ir tūkstančiai hitlerininkų, kurie žudė žydus ir kitus žmones, gyvena laisvai.

Bet tie patys JAV žydų vadai niekina Tarybų Sąjungą, puola ją, bando jai primesti antisemitizmą, nors jo ten nebuvo ir nėra.

JAV ir J. Tautų ateities išeigos

Jungtinės Tautos, N.Y. — Jungtinių Valstijų atstovas T. P. Plimtonas painformavo Jungtines Tautas, kad ateityje JAV mokės tik tą dalį taikos išlaidų, kurioms proporcingai priklauso.

Mat, Jungtinės Tautos turi \$127,000,000 skolų, kurios susidarė jų jėgoms veikiant Artimuose Rytuose, Kongo ir pietryčių Azijoje. Socialistinės šalys, Prancūzija, Belgija, Sovietų Pietų Afrika ir eilė Lotynų Amerikos šalių atsisakė padengti lėšas, kurios susidarė Kongo, o arabų valstybės mokėti išlaidas, kurios susidaro Izraelio srityje.

PADAUGĖJO 250,000 BĖDAUJŲ

Washingtonas. — Vasario mėnesį bedarbių skaičius padaugėjo dar 250,000, kaip skelbia Jungtinių Valstijų Darbo departamentas. Sako, kad bedarbių apdraudą gaunančių yra 4,500,000.

Washingtonas. — Jau milijonai yra pagaminta Dr. Sablino tablečių nuo vaikų paralyžiaus.

Daug kalbų apie buvusią ir ruošiamą invaziją į Kubą

Washingtonas. — Eilė kongresmanų tvirtina, kad Double Check Corp. ir Mid-states Aviation & Electronic Corp., kurios buvo nusam-dę Jungtinių Valstijų lakūnus invazijai į Kubą, užnugaryje stovėjo JAV užsienio žvalgybos agentūra (CIA).

Naujos invazijos šalininkai vis daugiau kelia priežasčių, dėl kurių 1961 metų invazija nepavyko. Jie sako, kad "negalima pakesti komunizmo tik 90 mylių nuo Jungtinių Valstijų".

Naujos invazijos šalininkai šaukia už blokadą prieš Kubą. Jie sako, kad jeigu Jungtinės Valstijos sulaukytų pristatymą Tarybų Sąjungos naftos, tai "Kubos dabartinė santvarka neišsilaikytų nei dviejų savaičių".

1961 metų invazijoje dalyvavę JAV lakūnas A. C. Personas sako, kad tada jau buvo suplanuota, kad vienas invazijos bombonešis, ant kurio buvo nudažyta Kubos orlaivyno ženklai, turėjo užpulti Jungtinių Valstijų karo laivyno bazę Guantanamo įlankoje (Kubos). Tas žygis būtų įvėlęs Jungtines Valstijas į invaziją, nes užpuolimas būtų palaikytas už Kastro valdžios puolimą. Personas nežino, kas tą suplanavimą neleidė įvykinti.

Akivaizdoje naujos kampanijos už intervenciją vėl susidaro pavojingesnė padėtis Karibų jūros srityje. Washingtone daug kongresmanų ir politinių veikėjų daro išvadą, kad jeigu nebus nuversta dabartinė Kubos vyriausybė, nebus ten gražinta kapitalistinė santvarka, tai greitai "antiamerikonizmas" persimes į kitas Lotynų šalis.

Naujos invazijos šalininkai tvirtina, kad Karibų jūros srityje galima laukti tokių įvykių, kurie pastatys Jungtines Valstijas į tokią poziciją, kad jos turės imtis ginklo "Kubos su-tvarkymui". Ypatingai prie to paakstino buvusio JAV prezidento Trumano eilė straipsnių, kuriuose jis įro-Personas sako, kad tada jau buvo suplanuota, kad vienas invazijos bombonešis, ant kurio buvo nudažyta Kubos orlaivyno ženklai, turėjo užpulti Jungtinių Valstijų karo laivyno bazę Guantanamo įlankoje (Kubos). Tas žygis būtų įvėlęs Jungtines Valstijas į invaziją, nes užpuolimas būtų palaikytas už Kastro valdžios puolimą. Personas nežino, kas tą suplanavimą neleidė įvykinti.

Washingtonas. — New Yorko valstijos senatorius Jacob Jarvis sako: "Laikykime paraką sausą Kubos puolimui."

Mont de Marsan, Prancūzija. — Trys Prancūzijos karo lėktuvai ore susidūrė ir žuvo lakūnai.

Maskva. — 1962 metais Tarybų Sąjungoje lankėsi 800,000 svetimšalių, jų tarpe 17,000 Jungtinių Valstijų piliečių.

Verona, Italija. — Čia buvo jaučiamas Žemės drebėjimas.

Washingtonas. — Brazilija prašo, kad Jungtinės Valstijos duotų jai \$260,000,000 pažadėtų pinigų.

Vėliausios žinios

Vladivostokas. — Naujas TSRS banginių medžiavimo laivas-fabrikas "Vladivostokas" išplaukė į pirmą veiklą. Laivas yra aštuonių aukštų. Veikloje jis bus apie 10 mėnesių.

Munich. — Vakarų Vokietijoje surado buvusį Prancūzijos premjerą G. Bidaultą ir sulaukė. Jis prašė vokiečių politinės prie-glaudos.

Mason City, Ill. — Kilo gaisras Mason City High School pastate, bet 200 mokinių laimingai pastatą ap-leido.

Port Au Prince. — Haiti respublika reikalauja, kad Venezuelos ambasadorius išvažiuotų, nes jis sebrauja su respublikos priešais.

Houston, Texas. — K. Dawsonienė paliko savo 26 mėnesių amžiaus sūnų. Ji sako, kad neturėjo iš ko jį užlaikyti.

Miami, Fla. — Išlaisvinti Kubos 1961 metų invazijos nariai stoja į JAV specialius lotynų vienetus.

Tel Avivas. — Izraelis jau turi 2,831,800 gyventojų.

SUBSCRIPTION RATES:			
United States, per year	\$9.00	Canada, Lat. Amer., per year	\$10.00
United States, per 6 months	\$5.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	\$5.50
Queens Co., per year	\$10.00	Foreign countries, per year	\$12.00
Queens Co., per six months	\$5.50	Foreign countries, 6 months	\$6.50

Apie vieną įdomią knygą

ŠIS EDITORIALAS RAŠOMAS Tarptautinės Mothers dienos išvakarėse, dėl to, galvojame, reikia pakalbėti apie vieną įdomią amerikietę moterį ir jos vėliausią knygą.

Ta moteris—Elizabeth Gurley Flynn, peržengusi 70 metų amžiaus slenkstį, ir daugiau kaip 50 metų savo gyvenimo atidavusi kovai už darbo žmonių reikalus,—už tai, kad mūsų šalies darbo žmonės gyventų laimingai, kad nebūtų karo, kad visiems gyvenimas būtų saugus ir bebaimeis.

Knyga, apie kurią kalbame—“THE ALDERSON STORY—My Life as a Political Prisoner” (Lietuviškai, atseit, bus: “Pasakojimas apie Aldersoną—mano kaip politinės kalinės ten gyvenimas”). Knygą išleido International Publishers leidykla Niujorke.

— 0 —

PIRMIAUSIA tenka pasakyti, kad Elizabeth Gurley Flynn, arių kilmės amerikietė,—yra komunistė. Ji su kitais komunistais buvo suimta 1951 m. birželio mėnesį; tuomet, atsiminkime, siautėjo aršusis makartizmas-amerikinis fašizmas. 14-kai suimtųjų buvo surošta byla; teismo procese vienas teisiamųjų buvo paleistas, o kiti nuteisti kalėti; nuteisti dėl to, kad jie galvojo ne taip, kaip makartistai norėjo, kad jie skaitė marksistinius raštus. E. G. Flynn buvo nuteista trejiems metams.

Kadangi aukštesnysis federalinis teismas užgrybė žemesniojo nuosprendį, o šalies Aukščiausiasis teismas atsisakė jų apeliaciją svarstyti, tai 1955 m. sausio mėnesį knygos autorė buvo suimta ir nuvežta į moterims skirtą federalinį Aldersono kalėjimą, esantį kalnuotoje West Virginia valstijos pietrytinėje dalyje. Su ja buvo kartu ten nugabentos ir kitos dvi komunistės veikėjos, autorės draugės: **BETTY GANNETT**, nuteista dvejiems metams, ir **CLAUDIA JONES**—vieneriems.

Ir šiame 224 puslapių veikalė autorė vaizdžiai pasakoja apie savo trejų metų praleidimą kalėjime, kur Elizabeth buvo numeris—“No.11710”, — “ir šis numeris, kaip politinei kalinei, man buvo garbės ženklas,” sako autorė.

— 0 —

ALDERSONO KALĖJIMAS buvo statytas jau po pirmojo pasaulinio karo; jis buvo taikomas tam, kad čia būtų sudarytos palankesnės sąlygos nuteistoms moterims persiauklėti, todėl jis ir nebuvo aptvertas aukštomis sienomis. Originaliai kalėjimas buvo statytas 500 moterų, o šiuo tarpu ten jų yra virš 600.

Elizabeth Gurley Flynn rašo ne tik apie save, o ir apie kitas. Ji rašo, ji taikliai kritikuoja kalėjimo sąlygas, kuriomis moterys neperauklėjamos, o **luošinamos fiziškai ir morališkai**. Šiame kalėjime jau sėdėjo ir kitos JAV komunistės veikėjos, ne tik trys suminėtosios; ten buvo ir dar tebera keletas puertorikiečių nacionalistų kovotojų už Puerto Riko nepriklausomybę. Nei valdžia, nei kalėjimų administracija nesuteikia jokių politinėms kalinėms privilegijų teisių kaip politinėms. Jas lygiai traktuoja su visokiomis nusikaltėlėmis, paprastai sakant: su žemiausiais rūšies kriminalistėmis, kurios turi visai kitokią pažiūrą į gyvenimą ir kitokių poreikių pačiam kalėjime.

Kokia gi Aldersono “gyventojų” socialinė sudėtis? Vagilkos, narkotikų pardavinėtojos, narkotikų vartotojos, prostitutės, prostitucijos prekyba užsiimančios, mūnšainerkos ir kitokios. Ar kalėjimo režimas pritaikytas tam, kad tokias moteris perauklėtų, pataisytų? Ne! Jas ten tik labiau sugadina; kai kurios, atskirtos nuo savo vyrų ir vaikų, protškai suserga. Dar kitos pradedamos užsiimdinėti “iesbiška meile”—moters su moterimi “mylėjimusi”. Pastaroji lytinio iškrypimo liga ten labai išsiplėtusi, pabrėžia autorė.

Elizabeth Gurley Flynn buvo traktuojama kalėjime žiauriai, bet ji, kaip įžymi intelektualė ir visuomenininkė, mokėjo visa tai pergyventi. Ji įstengė susitaikyti (ir net joms padėti) su visomis, “žemiausiai nupuolusiomis” kalinėmis,—su negrėmis ir baltomis.

Prisistebėjusi kalinių gyvenimui, pati pergyvenusi artį trejus metus, knygos autorė sako: Amerikos kalėjimai “nėra pataisos namai,—jie yra mokyklos visokiems blogiems dalykams išmokti.”

Knygos pabaigoje autorė prideda:

“Rašau šią knygą ne tam, kad iš skaitytojo išaukčiau bet kokią specialią man ar mano draugės simpatiją, nors neteisėtumas, atliktas prieš mus, didelis. Noriu, kad skaitytojas nepamirštų, kad Jungtinėse Valstijose—reklamuojamomis demokratijos tvirtuma—mes buvome kalinamos dėl nuomonės, einant fašistinės minties kontrolės Smitho įstatymu. Mūsų įkalinimas buvo gėda mūsų šaliai, o ne mums.”

Elizabeth buvo nubausta ir pinigine pabauda—\$6,000. Ir ji šiuo tarpu tik moka—po \$10 mėnesiui—mokės, kol ji bus gyva, ir vis nesumokės. Tai kita Amerikai gėda.

Savo knygą autorė baigia žodžiais:

“Išėjau iš kalėjimo 1957 m. liepos mėnesį... kad ir vėl galėčiau keliauti, kalbėti, rašyti, darbuotis už taiką

Kas ką rašo ir sako

APIE JAUNĄJĄ SOLISTĄ VACLOVĄ DAUNORĄ

Įžymus lietuvių muzikologas A. Kalinauskas rašo š. m. “Tėvynės balso” 12 numery:

Sėkminga buvo 1962 metų pabaiga, jauniems Lietuvos muzikams. Lapkričio mėnesį įvykusioje visos Tarybų Sąjungos jaunųjų kompozitorių apžiūroje kauniečiai kompozitorius Algis Bražinskis laimėjo laureato vardą ir trečiojo laipsnio premiją už savo koncertą fortepionui su orkestru. Apžiūros diplomais apdovanoti estradinės muzikos kūrėjas Feliksas Bajoras ir kompozitorius Teisutis Makačinas (žinomo chorvedžio sūnus), sukūręs kantatą solistui, chorui ir orkestrui “Pirėnų pelenai” (A. Jonyno žodžiais).

Prieš pat Naujuosius metus Maskvoje įvykusiam M. Glinkos vardo dainininkų konkurse laureatu tapo mūsų respublikos atstovas **Vaclovas Daunoras**. O juk tai vienas jauniausių Vilniaus operos teatro solistų.

Tik pernai šis juodaplaukis vaikas iš Zagarės baigė Vilniaus Valstybinę konservatoriją ir buvo priimtas į operą. Debiutavo jis nelengvame kunigaikščio Margirio vaidmenyje V. Klovos operoje “Pilėnai.” Žiūrovai greitai pamėgo jo skambų, išraiškingą balsą. Salėje visada karštai plūgama, kai V. Daunoras dainuoja torėdora Eskamilo Z. Bizė operoje “Karmen,” doną Alfonsą Mocarto operoje “Vissos jos tokios” ar atlieka kurį kitą vaidmenį.

Trečioji vieta visos Tarybų Sąjungos vokalistų konkurse—tai didelis laimėjimas. Juk jam ruošėsi tiksliniai gerų dainininkų. Iš jų net 115 atvyko į Maskvą. O konkurse vertimo komisija sudarė vokalistai, kaip V. Barsova, N. Čanejevas, T. Tišnevskaja, E. Pakula ir kt. Drašiai užtikrintai V. Daunoras sudainavo M. Glinkos romanse “Nakties apžiūra,” arių operos “Ivanas Susninas,” R. Šuberto romanse “Nepyksta aš” ir kitus kūrinius. Susnino arių orkestrui pritarant, jis dainavo ir baigiamajame koncerte. Maskvos konservatorijos dirigėjis salę yra girdėjęs atliekant šį kūrinių tūkstaneis geriausių dainininkų. Didelė tad garbė buvo čia dainuoti ir mūsų jaunąjį solistą.

N. CHRUSČIOVAS ATSAKO B. RUSSELLIUI

Anglų mokslininkas ir humanistas Bertrand Russell š. m. vasario mėn. 2 d. parašė laišką N. Chrusčiovui. Jame, be kitko, pasakysia:

“Aš labai nerimauju dėl mirties bausmių, kurios vykdomos žydams Tarybų Sąjungoje, ir dėl to oficialaus antisemitizmo skatinimo, kuris, matyti, yra.

Chrusčiovas jam atsako ilgoku laišku, iš kurio mes paimsime kai kurias ištraikas, paneigiančias Vakaruose skleidžiamus melus apie antisemitizmą Tarybų Sąjungoje. Skaitome:

Gavau jūsų laišką, kuriame reiškiamas susirūpinimas, kad tarp asmenų, kurie pastaruoju metu buvo nubausti pagal Tarybų Sąjungos įstatymus už įvykdytus nusikaltimus, kurie vakarų spaudoje vadinami “ekonomistais,” yra žydų tautybės žmoniai. Kai kas vakaruose kvalifikuoja tai, kaip antisemitizmo pasireiškimą. Turiu atvirai pasakyti, kad

tokia išvada mane nustebino. Smarkiai klystama darant tokią išvadą. Buržuazinė vakarų spauda pastaraisiais mėnesiais vėl kečia triukšmą dėl vadinamojo antisemitizmo Tarybų Sąjungoje. Labai atsaikant turi pareikšti: tai grubus prasimanymas, tuo pikta smelžiami tarybiniai žmonės, mūsų šalis. Net pati buržuazinė spauda pripažįsta, kad tarp nuteistųjų Tarybų Sąjungoje už vadinaamuosius “ekonominius nusikaltimus” yra įvairiausių tautybių žmonių. Ir tai iš tikrųjų taip... Neabejoju, kad Jums gerai žinomi tokie faktai, kuriuos sukelia pelno vaikymasis, ciniska pinigų valdžia.

Žodžiu, kapitalistinis pasaulis turi savus įstatymus, prieš kuriuos mūsų šalies liaudis kovojo, kol nugalėjo ir įvedė naujus įstatymus, atitinkančius darbo žmonių interesus. Mūsų moralė ir mūsų įstatymai remiasi kitais principais. Mūsų visuomenės moralė—tai darbo žmonių moralė.

Suprantama, kapitalistinis pasaulis nenori mūsų suprasti, nepritaria mūsų filosofijai ir mūsų moralei. Socialistinės visuomenės filosofija ir moralė neatitinka buržuazinei visuomenei įprastų sąvokų ir normų. Tuo mes nesistebime, nes mūsų santvarka, socialistinė santvarka, yra antiopodas ir prieštarauja kapitalistinei santvarkai, jos moralei ir jos įstatymams, kurie vieniems leidžia gyventi kitų darbu, gyventi parazitškai, leidžia stovėti plėšti silpnąjį.

Yra žinoma, kad buržuazinė propaganda dažnai griebiasi šmeižto ir klatojimų, siekdama apjuodinti mūsų socialistinę santvarką, mūsų moralę. Kai norima apjuodinti mūsų santvarką ir jos įstatymus, dažnai griebiamasi tokio metodo: įai piktavališkai primetami brožuai, kurie esą nukreipė prieš tam tikrą tautybę—žydų tautybę. Bet tai lengvai paneigia faktai.

Nereikia daug pastangų, norint įsitikinti, net pagal laikraščiuose skelbiamą teisminio nagrinėjimo medžiagą, kad tarp asmenų, kuriuos mūsų teismai nubaudė už vadinaamuosius “ekonominius nusikaltimus,” įskaitant ir tuos, kurie nuteisti aukščiausio laipsnio, yra ir rusų, ir žydų, ir gruzinų, ir ukrainiečių, ir baltarusių, ir kitų tautybių žmonių. Žodžiu, šiais teismų sprendimais kovojama ne prieš kokios nors atskiros tautybės asmenis, o prieš nusikaltimus, prieš jų skleidėjus, nepriklausomai nuo jų asmenų tautybės. Kokios nacijos tarpe vienu ar kitu metu atsiras daugiausiai vienokių ar kitokių nusikaltėlių—tai ne nacionalinis, o socialinis klausimas.

Mes darome viską, kad būtų išgyvendinti nusikaltimai, kad jie būtų išgyvendinti ne tik teismo ir administracinėmis priemonėmis remiantis įstatymais, o auklėjant ir perauklėjant nusikaltusius žmones. Toks mūsų tikslas. Kiekvienas, kas panorės objektyviai susipažinti su mūsų visuomene ir mūsų įstatymais, pamatys, kad nėra teisingesnių įstatymų už mūsų įstatymus, nes pati mūsų liaudis kuria įstatymus, kad apgintų save, savo visuomenę, savo darbą, užtikrintų savo saugumą.

Ponas Russell, mes vertiname Jūsų draugiškus jausmus mūsų šaliai, suprantame, kad Jūsų laišką padiktavo humaniško sumetimai. Bet humaniškas neįmanomas be teisingumo.

Ir socializmą dar mūsų laikais. Tam tikslui yra pašvęstas mano gyvenimas.”

— 0 —

AMERIKOS DARBO žmonės gali pelnytai didžiutis tokiomis veikėjomis, kaip Elizabeth Gurley Flynn. Jos aptariamoji knyga tvirtina kiekvieną pasiryžti uoliai kovoti už skaistesnį laudžiai rytojui. Be to, knyga svarbi ir tuo: gal privers JAV kalėjimų valdytojus pagerinti sąlygas, kuriose žmogus (kalbame apie kriminalinius nusikaltėlius), patekęs ten, galėtų persiauklėti, o ne visiškai sugesti.

Galime tvirtinti, kad “The Alderson Story” greitu laiku bus išversta į daugelį pasaulio kalbų.

Prieš 100 metų Lenkijoje ir Lietuvoje įvyko sukilimas

1863 m. Lietuvoje įvyko sukilimas. Jis buvo vadinas “Lenkmetis,” arba “Lenkmečio sukilimas,” nes i Lietuvą persimetė iš Lenkijos.

Tikrumoje sukilimas Lenkijoje ir Lietuvoje, tai buvo dalis Rusijos žmonių ir pavergtų tautų kovų prieš carizmą. Pirm jis prasidėjo, tai Lenkijos sukilimo vadai turėjo pasitarimų su Rusijos “Kokoloko” leidėjais, ir su “Zemlia i volia” organizacijos vadais.

Rusijoje buvo įvykę daug baudžiauninkų sukilimų. Maskvoje dvarponių suvažiavime caras pareiškė: “Geriau panaikinti baudžiavą iš viršaus, negu laukti, kol ją panaikins iš apačios.”

1861 m. vasario 19 d. buvo paskelbtas caro manifestas, kad panaikinama baudžiava. Bet jis buvo taikomas ir dvarponių užgerinimui, nes iš jų ėmė tik daly žemės valstiečiams už išmokėjimą. Tame “laisvės” manifeste buvo daug skylių, pro kurias valdančioji klasė turėjo progą išlysti dirbančiųjų kaina.

Padėtis Lenkijoje

Po 1815 metų Vienos kongreso buvo sudaryta Lenkijos karalystė, kurios karaliumi buvo Rusijos caras. Prie šios lenkų karalystės buvo prijungta ir Suvalkija.

Dar Napoleonas Lenkijos hercogystėje buvo “panaikinęs baudžiavą,” bet jis palūsoavo valstiečių nuo ponų ir nuo žemės. 1863 metais Lenkijoje buvo 173,250 valstiečių šeimų, apie 40 procentų visų valstiečių, kuomet neturėjo nei pėdos žemės. Jie turėjo vargti pas dvarponius. Gi tie, kurie ir turėjo žemės, tai skurdo, nes didžiausi plotai derlingiausios žemės, miškai, ežerai vis tai priklausė ponams.

Miestuose jau buvo 12,542 fabrikai ir dirbtuvės su 57,000 samdomų darbininkų. Augančiai industrijai kenkė—jai reikėjo laisvųjų rankų. Lenkijoje veikė dviejų politinių krypčių išlaisvinimo grupės. Lenkų dvarininkų ir buržuazijos reikalus atstovavo “baltieji,” kurie rėšo Lenkijos išlaisvinimą su pagalba iš užsienio, bijojo išsilaikymo lenkų darbininkų ir valstiečių. “Raudonieji” sudarė du sparčius kairįjį, kurią vadovavo demokratiniarevoliuciniai žmonės, jų tarpe Jaroslavas Dombrovskis, Valerijonas Vrublevskis, vėliau tapę Paryžiaus komunos vadais ir apgyvenėjais, Zigmuntas Sierakauskas, Zigmuntas Palevskis ir kiti. Jie turėjo suorganizuoti Centrinį Tautinį komitetą, kuris sukilimo pradžioje ir pasiskelbė Lenkijos Laikinąja Tautine vyriausybe. Pat pirmoje dienoje jie išleido manifestą, kuriame šelbė Lenkijos nepriklausomybę, nacionalinį ir politinių išlaisvinimą ir suteikimą jiems žemės be išpirkimo, o dvarininkams atlyginimą iš valstybės išdo.

Anglijoje ir Prancūzijoje veikė lenkų šlėktų komitetai už Lenkijos išlaisvinimą. Pagal šiu komitetų įsakymą Lenkijoje prie sukilimo prisidėjo ir “Baltųjų” partija. Jie su pagalba dešiniųjų “raudonųjų” išsilaikė laikinoje valdžioje ir tuojau pasuko politiką už

atsteigimą Lenkijos 1772 metų sienose, tai yra, su pavergimu Lietuvos ir didelių plotų Baltarusijos ir Ukrainos. Ši jų politika neigiamai paveikė ir prasiidėjusį sukilimą Baltarusijoje ir Ukrainoje.

“Baltieji” bijojo valstiečių išsilaikymo, kaip Lenkijoje, taip ir Lietuvoje. Raseinių policijos viršininkas apie juos rašė: “Jie siekia išlaisvinti Lenkiją su pagalba Vakarų (užsienio valstybių). Apie valstiečių ginkluotą sukilimą nenori nei prisiminti.”

1863 m. vasario mėnesį “Baltieji” sušaukė Varšuvoje lenkų ponų suvažiavimą, kuriame dalyvavo apie 3,000. Suvažiavimas reikalavo, kad Anglija ir Prancūzija greičiau prisistų savo armijas i Lenkiją, o karo laivynus i Baltijos jūrą—Lenkijos išlaisvinimui.

K. Marksas tą lenkų ponų nusistatymą sekamai apibūdino: Lenkijos... aristokratija yra neskaitylinga... ir ji turėjo netekti proto, kad nesuprasti, jog Lenkijos išlaisvinimas be valstiečių sukilimo negalimas... O valstiečiai juk neis i sukilimą, jeigu jiems neduos žemės.”

Romos popiežius ir stambūs religiniai vadai buvo prieš valstiečių sukilimą. Lenkijos Laikinosios valdžios organas “Czas” 1863 m. balandžio 14 d. rašė: “Zinia iš Romos spaudžia širdį, kad sukilimą Lenkijoje skaito prasikaltimu.”

Rusijos vidaus reikalų ministras Valjevas raportavo carui: “Aukštoji katalikų dvasiškija atsisako aktyviai dalyvauti lenkų sukilime.”

Lenkų prelatas iš Romos prisiuntė laišką isakydamas skaityti ji visose bažnyčiose, kuriame, tarp kitko, rašė: “Mano broliai, būkite ištikimi patys sau ir aukštesnei vyriausybei.”

Bet kunigai, kilę iš vargingesnių sluoksnių, ėjo su liaudimi. Jų laikraštis “Dzwon Duchowny” 1863 m. liepos 21 d. rašė:

“Kas ramiai laukia anglių karo laivyno ir kanuolių iš Prancūzijos ar turkų ginklų, tas yra auka Čartorickių apgavystės... Netikėkite užsienio diplomatijos madingiems ir gražiems žodžiams, kuri pažada kalnus... Nuo tirnų laisvė negali laukti pagalbos.”

“Baltieji” atstūmė nuo sukilimo žemdirbius, baltarusius ir ukrainus, ir Lenkijos sukilimas ėjo prie mirties. Pulk. Traugutas pasiskelbė savo diktatūrą ir bandė išgelbėti sukilimą. Jis pareiškė:

“Atminkite, kad sukilimas be liaudies masių yra tik karinė demonstracija. Tik i vien su liaudimi mes būsimė pergalėtojai... Nelaukite Vakarų intervencijos...” Bet sukilimą išgelbėti jau buvo per vėlu.

Sukilimas Lietuvoje

Iš Lenkijos sukilimas persimetė i Lietuvą. 1863 m. vasario mėnesį Vilniuje suorganizavo komitetas, kurio nariais buvo: Konstantinas Kalinauskas, Geysztoras, Elinskis, Diuleranas, Dalevskis (Jablonskis), Ostterko ir rusų armijos inžinierius Koselio. Lenkijos Laikinąja vyriausybe atstovavo Vaclavas Pažibilskis.

Iš Lenkijos sukilimas persimetė i Lietuvą. 1863 m. vasario mėnesį Vilniuje suorganizavo komitetas, kurio nariais buvo: Konstantinas Kalinauskas, Geysztoras, Elinskis, Diuleranas, Dalevskis (Jablonskis), Ostterko ir rusų armijos inžinierius Koselio. Lenkijos Laikinąja vyriausybe atstovavo Vaclavas Pažibilskis.

Lietuvoje sukilimas prasidėjo Trakų ir Lydos apskrčiuose, bet jis greitai persimetė i visus kampus. Lietuvoje sukilimui vadovavo “Raudonieji”—kai raus nusistatymo vadai, bet kovai trukdė direktyvą iš Varšuvos, kur valdžioje buvo išsilaikę “baltieji.”

Gardino srityje veikė broliai Vrublevskiai ir K. Kalinauskas, Žemaitijoje kunigas A. Mackevičius, Šiaulių apylinkėje—Bitis, Panevėžio—Deukis, Ukmergės—Lukošūnas, Raseinių—Gugas ir Puidokas, Kauno srityje—Sierakauskas, Suvalkų—Sužinas.

Lietuvoje dvarponiai, grafai Tiškevičiai, Krasińskis, Rzeševskis, kurie pradžioje sukilėliams aukėjo pinigų, tai vėliau rašė carui atsiprašymą ir sakė, kad jie tą “darę muzikų verdami.” Kunigaikštį Oginskį teisinio ir Vilniaus gubernatoriaus Nazimovas. Pasakui 2,790 Lietuvos ir Baltarusijos dvarponių pasirašė laišką ir pasiuntė carui pareikšdami savo ištikimybę.

Sukilimo stumena buvo demokratinio nusistatymo inteligentija, darbininkai, biednesni dvarponiai, iš jų kilę kunigai, baudžiauninkai, pažangūs žmonės rusų armijos, kurie kovojo prieš carizmą, nemažai gelbėjo pavergta žydų tauta. Polocko srityje caristai nubaudo už sukilimą 804 žmones, jų tarpe buvo 197 žydai. Bentkovskis, sukilėlių vadas, rašė:

“Dažnai žydai persergėdavo mus nuo pavojaus.”

Caristas generolas Červinskis skundėsi: “Žydai visokiais būdais gelbsti sukilėlius, kaip tai pinigais, pristatydami jiems parakų ginklų, maisto, slėpdami sukilėlius ir jų naudai rinkdami žinias.”

Lietuvos valstiečiams mažai rūpėjo lenkų obalsis—atkurti Lenkiją. Lietuvos žmonės kovojo pašalinimui baudžiavizmo liekanų ir caristinės santvarkos.

Prieš sukilėlius Lietuvoje caro režimas metė net savo gvardiją. Sukilimas buvo pasmaugtas. Caristai nužudė jo vadus Sierakauską, kurį suėmė sužeistą, K. Kalinauską, Adomą Mackevičių ir daug vietinių vadų. Daugybė ištremė i Sibirą. Bet vis tiek caro valdžia turėjo padaryti valstiečiams nuolaidų, kad išvengus naujų sukilimų. Už žemę išpirkimas buvo sumažintas apie 20%.

Po sukilimo numalšinimo caristai ėmėsi priemonių lietuvių tautos surusinimui. 1865 metais Vilniaus gubernatoriaus vokieitis Kaufmanas išleido patvarkymą, draudžiantį spausdinti ir platinti lietuviškas knygas lotynų raidėmis. Šis patvarkymas buvo atmainytas tik po 1905 metų revoliucijos, o 1917 metais Rusijos tautos padarė galą caristiniam, o vėliau ir buržuaziniam surėdymui.

D. M. Šolomskas

“NEBAUGINKITE ŽMONIŲ”, SAKO DAKTARAI

Londonas. — Anglijos daktarai kreipėsi i kunigus ragindami negąsdinti sergančių žmonių, būk jie “kenčia už nuodėmes”. Daktarai sakė, kad kunigų gąsdinimai tik dar daugiau pakenkia sergantiems. Ligas reikia medicinos ir operacijos pagalba gydyti, o ne poteriais.

Laisvamanybės dvasia smarkiai plinta Lietuvoje

Pasiūnciau platesnį laisvą „Vilni“ apie neseniai įvykusį LKP Centro Komiteto plenumą ateistiniams klausimais, bet manau, kad ir „Laisvės“ skaitytojams bus įdomu kai ką išgirsti apie tą planumą. Klausimas apie moksline - ateistinę propagandą ir jos darbo pagerinimą retai svarstomas tokiu plačiu mastu. Šį kartą jis buvo svarstomas didžiojoje Filharmonijos salėje, kurioje telpa apie 1.000 žmonių. Dalyvavo ne tik CK nariai, bet ir atstovai iš visų rajonų. CK sekretorius propagandos reikalams A. Barkauskas savo platiame pranešime pažymėjo, kad komunistinei visuomenei reikalingi labai sąmoningi ir gerai išsilavinę, aktyvūs, eiklūs, tobuli tiek fiziniu, tiek dvasiniu, atžvilgiu žmonės. Todėl kasdien turi stiprėti kova už žmogaus pasaulėžiūrą, už jo platų akiratį. Nors žmonių dalis Lietuvos darbo žmonių jau nusikratė religiniais prietarais, tačiau tai anaipol nereiškia, kad galima susilpninti ateistinę gyventojų auklėjimą.

Įdomūs pasisakymai

Labai buvo įdomūs pasisakymai tuo įdomiu ir svarbiu klausimu. Joniškelio vidurinės mokyklos mokytojas Juškievičius labai ryškiai pasakojo apie tai, kaip daug reiškia mokyklos darbas ir mokytojų aktyvumas materialistinės pasaulėžiūros ūgdyme. Dar tenka nemažai kovoti su tėvų atsilikimais pažiūromis ir dėl to kyla nemažai konfliktų. Pavyzdžiui dėl mokinės Zubavičiūtės mokytojas nemažai teko vargo, kol pasisekė perkalbėti jos dievo baimingą motiną, kad ji nevertėtų jėga dukterį lankyti bažnyčia. Vienas mokinys, kurį motina svajavo išleisti į kunigus, ateistinio būralio veikimo įtakoje ne tik tapo ateistu, bet ir ateistų būrelio pirmininku. Dar nemažai yra mokinių, kuriems tenka pergyventi nelengvą vidutinę kovą, nes tėvai stengiasi auklėti religinėje dvasioje, o vaikai mokslo ir mokyklos aplinkos įtakoje įgyja kitą pasaulėžiūrą.

Labai ryškų pavyzdį pasakojo švietimo ministras M. Gedvilas apie vieną mokinę, kuri anksti atsikratė religinių prietarų, buvo pionierė, paskui komjaunimo aktyvi veikėja. Tuo tarpu motina akiai laikėsi bažnyčios. Kartą atsilankiusi pas motiną iš bendrabučio prie mokyklos, kur ji gyveno, ta mokinė patyrė, kad motina, ne tik giliai pergyvena dukters nutolimą nuo bažnyčios, bet dar dažnai užperka mišias, prašydama dievo, kad dukterė „atsiverstų“. Grįžusi į bendrabutį ir galvodama apie tą motinos elgesį, mergaitė parašė motinai graudų laišką. Tame laiške ji tiesiog maldavo motiną liautis laidyti pinigų mokant kunigams už mišias ir stengiantis maldauti dievą, kurio nebuvo ir nėra. Vėliau sunkiai uždirbtus pinigus panaudojusi savo gyvenimo pagerinimui, o ne kunigų turto didinimui.

Ir kunigai nemiega

Plenume buvo nupasakota, kaip kunigai stengiasi įrodinėti bažnyčią esant lietuviybės židiniu. Todėl kai kur stengiamasi įvesti bažnyčių choristams ir gėlių

barstytojoms tautiškus drabužius. Tuo tarpu žinoma, kad katalikų bažnyčia Lietuvoje per ilgus amžius tarnaudama ponų ir dvarininkų interesams, yra daug pakenkusi lietuvių tautos reikalams. Dvaras ir bažnyčia buvo lietuvių nutautinimo lizdai praeityje. Tik pažangesniųjų inteligentų lietuviškas darbas pereito šimtmečio gale privertė ir bažnytininkus sukrusti, kad lietuvių nepatektų tautinių veikėjų - ateistų įtakon. Bažnyčios reakcinė veikla yra pakankamai žinoma, nes ji tarnavo ir carizmo reikalams ir Vokietijos kaizeriui, o pagaliau bažnyčios vadovai Lietuvoje susikompromitavo sveikindami ir garbindami žmogėdrą Hitlerį ir laimindami jo gaujas, užplūdusias Lietuvą. Daugelis dvasiškių net savo rankas sutepė kraujuje dalyvaudami banditinėse žmonių žudynėse po karo arba laimindami nacionalistinius banditus.

Propagandos laisvė

Plenume buvo pažymėta, kad kovą su religiniais prietarais turi būti vedama taktiškai, nepažeidžiant tikinčiųjų jausmų, nes Tarybų Lietuvos Konstitucija garantuoja religijos laisvę. Bet, iš kitos pusės, Konstitucija garantuoja taip pat ir antireliginės propagandos laisvę, kurią reikia plačiai panaudoti platinant materialistinę pasaulėžiūrą. Buvo pažymėta taip pat, kad užsienio propaganda dažnai sleidžia melaginus gaudus būk dvasiškiams esą persekiojami. Iš tikro niekas dvasiškių nepersekiuoja už jų religinių pareigų atlikimą, bet jei kas yra baudžiamas, tai už priešvalstybinius veiksmus. Dabar dvasiškiečiai savo daugumoje yra lojalūs tarybinei santvarkai, o kai kurie vadovaujantieji Lietuvos dvasiškiečiai yra žymūs veikėjai už taiką ir dalyvauja taikos šalininkų kongresuose.

Plenumas buvo įdomus ir naudingas, nes ateizmo aktyvaus skleidimo reikalas yra Lietuvoje aktualus ir svarbus.

J. Paliukonis

Vilnius, 1963. II. 24.

Gruzinai labai ilgai gyvena

Apskaičiuota, kad Gruzijoje šiuo metu gyvena apie 62.000 žmonių, sulaukusių aštuoniasdešimties ir daugiau metų amžiaus. Medicinos mokslų daktaro Georgijaus Picchelauro, nagrinėjančio ilgą amžių kilmę ir problemas, nuomone, gruzinams taip ilgai gyventi padeda darbas, pakilusi materialinė gerovė ir puikios respublikos gamtinės sąlygos. Senieji Gruzijos žmonės visį dirba, beveik visi turi šeimas, vedę gyvena 50 ir netgi 100 metų. Tikru „ilgaamžių kampeiliu“ vadinamas Medinių kaimas, esantis vakarinėje Gruzijoje. Šiame kaime gyvena 128 žmonės, sulaukę ne mažiau kaip šimto metų! Labai daug jų tebedirba visuomeniniuose ūkiuose.

Gruzijos tarybinė respublika randasi Užkaukazyje. Ji užima 26,900 kv. mylių plotą ir turi 4,500,000 gyventojų.

J. GRIGISKIS

IVAIRIAIS KLAUSIMAIS

Amerikojie 30 milijonų skurdžių ir pusbadžių

Howard K. Smith atidengė televizijoje kitą Amerikos pusę, kuri paprastai nuo žmonių akių slepiama. Jis parodė, kaip gyvena 30 milijonų amerikiečių, kurie neša skurdą ir pusbadį gyvenimą.

Televizijos vaizdai keliauja iš vienos valstijos į kitą. Matome nedateklų gyvenančius keliaujančius ūkio darbininkus, pietinių valstijų žemdirbius, pusininkus, West Virginijos anglies kasybų, bedarbius, meksikiečius, puertorikiečius darbininkus ir daugelį kitų.

Valdiškasis surašijimo (census) biuras patvirtina tai, kad bedarbių skaičius nuolat auga ir kriminalizmas didėja, ypač jaunimo tarpe. Automatizacija taipgi smarkiai veikia. Tuo pačiu metu pramoninė gamyba randasi stagnacijoje. Tokia padėtis, suprantama, nerodo mums šviesios ateities.

Susirūpinimo labai daug. West Virginijos senatorius J. Randolph kviečia piliečius reikalauti, kad prezidentas imtųsi konkrečių žygių. Howard Smith taipgi susirūpinęs kalba apie plačią viešųjų darbų programą, kurią turėtų prezidentas pasiūlyti, o Kongresas užgirti. Bet iš kur tai programai imti pinigų, kuomet ginklų gamybai išleidžiama virš 50 milijonų dolerių? Kuomet metinis biudžetas visokiems reikalams išdalinamas, tai viešiesiems darbams belieka tik trupinėliai.

AFL-CIO vadovybė taipgi susirūpinusi kalba, kad jau 47 procentai bedarbių nebegauja bedarbių apdraudos, nes jų apdrauda jau išsibaigusi; taipgi 15 milijonų darbininkų negauna nei minimumo algos \$1.25 i val. Nepaisant to, AFL-CIO prezidentas Meany stoja už dar didesnį apsiginklavinimą, kuris, žinoma, tik padidintų skurdę gyvenančių žmonių padėtį.

Televizijos programos vedėjas Smith, sen. Randolph, Meany ir kiti tokie dabar pradeda drebtį iš baimės, kad nesveika mūsų ekonomika galinti žymiai pakenkti šalio karo programai ir Amerikos vadovybei užsienyje. Bet ligoniui jie vaistų nesuranda.

Nusiginklavimas, šalio karo politikos likvidavimas, visų valstybių taikus sambūvis — geriausias vaistas sergančiai ekonomikai; bilijonai dolerių, dabar sunaudojami militariniams reikalams, tada eitų visuomenės gerovei.

M. Sangerienė apie atombombą ir gindymo kontrolę

Margaret Sanger, garsioji gindymo kontrolės skiepytoja, šiomis dienomis vėl iškėlė viešumon gindymo kontrolės klausimą.

Kalbėdama vienoje tarptautinėje konferencijoje, Sanger teisingai pastebėjo: Jeigu mes galime girti atombombos pasigaminimu, tai kodėl mes negalime surasti tokių gindymo kontrolės priemonių, kurios nezaletų moters sveikatos?

Šiuo metu įvairios priemonės dar vis tebežaloja moters sveikatą. Ir tas žalojimas gali ilgai tęstis, kol

nebus legalizuota gindymo kontrolė.

Apie milijonas amerikiečių moterų kasmet panaša nelegalias abortijas, kurių apie 90% atlieka daktarai. Jie už tokią operaciją ima nuo \$350 net iki \$1,500. Japonijoje, kur abortija legalizuota, tokia operacija kainuoja tik \$8.75.

New Yorke kasmet padaroma apie 100,000 nelegalių operacijų ir daktarams sumokama milžiniškos sumos pinigų.

Moters sveikatos žalojimas, žinoma, nelegaliai tęsiasi. Tai rodo, kaip esame šiuo klausimu atsilikę nuo daugelio pirmaujančių valstybių.

Tinkamas atsakas

Harry Truman bandė supiekti tuos, kurie reikalauja atominų ginklų bandymus sulaukyti ir visai uždrausti. Jis sako, kad bandymų uždraudimas būtų lygus Thomaso Edisono elektrinių lempų bandymo uždraudimui.

AFL-CIO Mechanikų apšvietos draugija MESA labai vykusiai Trumanui atsako: Kuomet Edisono išradimai suteikė pasauliui šviesą, tai atominų ginklų bandymai gali atnešti pasauliui tamsą.

Taip, jeigu nebus sulaukyti atominų ginklų bandymai, pasaulinė atmosfera gali būti žymiai apnuodyta. Taipgi niekas negali užtikrinti, kad atominės bombos nebus kur nors numestos ir nesukurs visa pasaulinio atominio karo.

„Plunksnos draugai“

Nuo Kubos krizės pradžios Chruščiovas ir Kenedis parašė vienas kitam virš 20 laišku svarbiais pasauliniais klausimais.

Susirašinėjimų pagalba buvo likviduota Kubos krizė, kuri buvo pastačiusi pasaulį ant pavojingo atominio karo kranto. Susirašinėjimų pagalba buvo prieita prie susitarimo ir vienu kitu svarbiu klausimu.

Dabar diplomatinuose ratiuose Chruščiovas ir Kenedis vadinami „plunksnos draugais“.

Konservatoriams sutemos

Šiais metais būsimieji Anglijos parlamentiniai rinkimai neša konservatoriams sutemas, nes jiems nebėsa šansų šiuos rinkimus laimėti.

Ekspertai apskaičiuoja, kad Darbo Partija galės gauti 15.5 proc. balsų daugiau už konservatorius.

Naujasis partijos vadovas Harold Wilson po rinkimų būsiąs karališkes paskiestas sudaryti vyriausybės kabinetą, kurio sudėtį jau dabar planuoja.

Kalbama, kad Wilsonas linkęs pasukti Angliją socializmo pusėn. Bet vargu, ar jis pajęs tai padaryti. Praeityje, kai Darbo Partija rinkimus laimėdavo, gerų pažadų būdavo, bet viskas pažadais pasibaigdavo. Panašiai ir dabar gali atsitikti, Pamatysime.

PAŠTETAS, TAI ITALŲ VALGIS

Roma. — Nors dabar Italijoje paštetas (sumalta mėsa) eina kartu su spagėtais, bet tai italų išgalvotas valgis. Italai jį vadina: „ummm-boorrr-ga“.

Žinios iš Lietuvos

Naujas Mikrorajonas

Vilnius. — Statybininkai atėjo į dykvietę Verkių gatvės rajone. Jie jau spėjo paklikti savo darbo pėdsakus — kyla pirmųjų gyvenamųjų namų sienos.

Tai vienas stambiausių 1963 metų statybų rajonas. Iki metų pabaigos čia bus perduoti gyventojam 7 daugiabučiai namai, o iš viso šiame mikrorajone išaugs 17 namų. Gyventojų patogumui bus atidarytos paroduotuvės, butinio aptarnavimo įmonė, vaikų darželis, lopšelis, mokykla.

Č. Gerulaitis

Kailis... audžiamas

Kaunas. — Dirbtinio kailio gamybą įsisavina pliušilko kombinato specialistai. Netrukus kailis-pliušas pasirodys ant paroduotivių prekystalių.

Cisternos su siera rūgštimi

Kedainiai. — Neįprastos cisternos rikuojasi geležinkelio stotyje. Pagamintos iš specialaus rūgščiai atsparaus metalo, jos chemijos kombinate užpildomos siera rūgštimi — pirmąja įmonės produkcija. Kėdainiuose pagaminta produkcija siunčiama į Maskvą, Leningradą, Vilnių, Kauną.

V. Žvikas

Lietuvos gražtai — į pasaulio areną

Siemiet Vilniaus gražtų gamyklos eksporto planas palyginti su 1962 metais padidėjo daugiau kaip trigubai. Lietuvos įmonės gražtai siunčiami į visas socialines stovyklas šalis. Didelis užsakymas gautas iš Kubos bei Afrikos šalių.

Mūsų gražtai siunčiami į Turkiją, Italiją, VFR, Austriją ir kitas šalis. Sausio mėnesio eksporto planas įvykdytas penkiolika dienų aukščiau laiko. Čia didelis frezuotųjų gražtų cecho kolektyvo nuopelnas.

Lietuvos gražtai išeina į pasaulinę areną. Tai labai džiugu.

A. Zaidenvargas

Vilnelė taps vandeninės

Paprastai sakoma, kad Vilnius įsikūręs prie Neries upės. Tačiau didelė miesto dalis stovi prie antros pagal savo dydį mieste upės — Vilnelės.

Tiesa, ši upė labai nedidelė, ja neplanuojama garlaiviai, bet ji teikia nepakartojamą vaizdą mūsų miestui. Dabar Vilniaus architektai sprendžia svarbų klausimą, kaip padaryti Vilnelę dar gražesne. Kuriamas specialus projektas, kuriame numatoma sutvirtinti upės krantus. Kad šlaitai neslinktų, juos numatyta apželdinti.

Nedidelės užtvankos pakeps vandens lygį. Vilnelė taps ne tokia srauni, bet užtat vandeninės. Pirmoji Vilnelės „rekonstravimo“ eilė apims jos vagą nuo Marčiukų iki iškėjimo į Nerį.

V. N.

Dėstytojai išvyko į Čekoslovakiją

Iš Vilniaus į turistinę kelionę po Čekoslovakiją išvyko didelė grupė Tarybų Lietuvos aukštųjų mokyklų dėstytojų. Turistų tarpe — Vilniaus universiteto, Kauno Politechnikos ir Medicinos institutų dėstytojai, kitų respublikų aukštųjų mo-

kyklų bei technikumų pedagogai.

Lietuvos turistai pabuvos Pragoje, Brno, Bratislavoje, Karlovy Varuose ir Aukštutiniuose Tatruose, susipažins su Čekoslovakijos dėstytojų ir studentų gyvenimu.

„V. N.“

Nauji Pavadinimai

VILNIUS. — Miesto vykdymo komiteto sprendimu neseniai atidarytas po kapitalinio remonto ir rekonstrukcijos gastronomas Nr. Lenino prospekte, pavadintas „Talinas.“ Naujas pavadinimas taip pat suteiktas kavinei-valgyklai Dzeržinskio gatvėje. Ji pavadinta „Ramybė.“

Miesto vykdamosios komitetas pakeitė taip pat kai kurių Lietuvos sostinės gatvių pavadinimus. Antai, Gailėtingųjų seserų gatvė ateityje bus vadinama Jūratės gatve. O tokio pat pavadinimo skersgatvis pavadintas Laimos gatve. Pakeiktas taip pat Kalvarijos gatvės pavadinimas. Ji vadinsis Dzeržinskio gatve.

Vilnelė taps vandeninės

VILNIUS. — Paprastai sakoma, kad Vilnius įsikūręs prie Neries upės. Tačiau didelė miesto dalis stovi prie antros pagal savo dydį mieste upės — Vilnelės. Tiesa, ši upė labai nedidelė, ja neplanuojama garlaiviai, bet ji teikia nepakartojamą vaizdą miestui. Dabar Vilniaus architektai sprendžia svarbų klausimą, kaip padaryti Vilnelę dar gražesne. Kuriamas specialus projektas, kuriame numatoma sutvirtinti upės krantus. Kad šlaitai neslinktų, juos numatyta apželdinti.

Nedidelės užtvankos pakels vandens lygį. Vilnelė taps ne tokia srauni, bet užtat vandeninės. Pirmoji Vilnelės „rekonstravimo“ eilė apims jos vagą nuo Marčiukų iki iškėjimo į Nerį.

1965 metų lygiu

PANEVĖŽYS. — Linų kombinate sumontuotos naujos staklės, gautos iš broliškiosios Tadžikijos. Jomis jau pradėta austi paklodinė drobė. Siemiet įmo-

nė išleis 100 tūkstančių metrų tokios drobės. Ją gamins 64 audimo staklės.

Pirmąją produkciją išleido marginimo cechais. Dabar kombinate veikia 400 audimo staklių ir 53 verpimo mašinos, turinčios daugiau kaip 11 tūkstančių verpsčių. Per parą išaudžiama apie 23 tūkstančius metrų drobės. Šis produkcijos kiekis prilygsta planuotam paskutiniųjų septynmečio metų lygiui.

TRUMPAI

● Ligonio gydymas Lietuvos ligoninėse vieną parą valstybei kainuoja 5 rublius.

● 1940 metais respublikos ligoninėse buvo 8,900 lovų, 1959 metais — 20,600, 1962 metais — 23,000.

● Dabar respublikoje dirba apie 4,800 gydytojų. Iš jų 3,000 aukštąsias mokyklas baigę Tarybų valdžios metais. Septynmečio pabaigoje LTSR bus 5,800 gydytojų. 1965 metais vienas gydytojas teks 485 gyventojams. Dabar JAV turi vieną gydytoją 825 gyventojams, Suomija — 1,800, Danija — 910, Prancūzija 233 gyventojams.

● 1961 metais respublikoje piliečių, kurie gauna iš valstybės pensijas, skaičius išaugo 16 kartų, palyginus su 1939 metais. Penktaisiais septynmečio metais minimalios senatvės pensijos bus padidintos iki 40 rublių per mėnesį, o septynmečio pabaigoje — iki 45-50 rublių.

● Plačiaekraninį 300 vietų kino teatrą „Minija“ statybininkai atidavė Gargždų gyventojams. Pirmuosiuose seansuose žiūrovai pamatė jugoslavų plačiaekraninį filmą „Salonikų patriotai“ ir naująjį Lietuvos kino studijos kūrinių „Žingsniai naktį“.

● Kėdainių rajone „Tarybinio krašto“ kolūkyje atidaryta nauji kultūros namai. Juose įrengta 300 vietų žiūrovų salė, repetitijų kambariai, biblioteka, skaitykla, pusiau stacionarinė kino aparatūra.

● Ignalinoje pastatyta nauja autobusų stotis. Čia yra salė keleiviams, bilietų kasa, patogus susisiekimas su geležinkelio stotimi.

Pažymint 1863 metų valstiečių sukilimo šimtąsias metines, sausio 30 dieną Vilniuje, Lenino aikštėje buvo padėti vainikai ant paminklinės lentos toje vietoje, kur buvo nužudyti 1863-1864 metų sukilimo vadovai K. Kalinauskas ir Z. Sierakauskas.

Nuotraukoje: padedami vainikai ant paminklinės lentos.

ROJUS MIZARA

Apie Lattimero skerdynes, kur žuvo ir lietuvių darbininkų

(Pabaiga)

Tankiai nedėlios dienomis yra danešama iš artimų "pečių" ir miestelių, kad toji ir toji vietoje atsikilo "šlykšti žmogžudystė." Coroner daktaras, paėmęs prisiektuosius, važiuoja ant ištirimo ir išklauso "išmintingų" liudininkų, kurie visados prisiekia, kad pažvelgtos užmušėjystės ypotos laike muštynių suvis nebuvo namie, tik kokiame nors kitame miestely, už 30 ar 40 mylių, surašo paprastą ištarmę, kad "tokis ir tokis žmogus likos užmuštas per ypatai ar ypates nežinomas..." Sūda mainų aprubiuose šiandien paprastai, skundžiančius ir apskųstuosius traktuoją vienai, liepdami pusiau užsimokėti kastos bylos. Draugai visados kastos atlygina ir tankiai su aukštomis pinigų sumomis vientačius iš nelaimės gelbsti. Iki šiol priežastis tos savitarpinės pagalbos dar nėra gerai išaiškinta, matyti vienok, kad tie "foreigneriai" turi dėl to dalyko susitvėre paslaptas draugystes, ką ir Lattimero byla aiškiai parodžiusi...

Kada slovakas ar polakas ateina į Ameriką, tai pirmutinis jo pirkinys yra revolveris. Italas vėl arba sicilietis perka pistoletą. Po tam naujai atėjęs "grinorius" perkasi sibirinį laikrodėlį, o po tam jau pradeda pinigų čėdyti. Jeigu slovakas arba polakas bus dideliai skūpus, tai pirmą revolverio jis atideda ant kiek paskesnio laiko, o kišenių nešioja tuo tarpu kieta apvalą akmenį, pamintą nuo brėkerio, gelžgalį... ("Tėvynė", 1898 m. num. 5.)

Matote, kiek srutų, kiek melų kapitalistinė angliška spauda su savo rašėimomis anuo metu ant ateivių — lenkų, lietuvių, slovaku, italų — išliejo! Net baisu skaityti!

Prie tų biurių šmeižtų "Tėvynės" redakcija pridėjo savo pastabas. Nurodžiusi, kad "laikę pastarųjų penkiolikos metų imigracija į JAV neišpasakytai pasididino," kompanijos visur pradėjo atidarinti naujas kasyklas, naudodamosi pigių imigrantų darbininkų darbu, laikraštis sako:

Šiandien kompanijos dėl "zoposto" laiko brėkerius (kasyklas), prie kurių visada darbininkų prisikimša. Reikia anglų, paleido brėkerius, nereikia, sustabdė. Reikia daugiau, ilgiau padirbo, reik mažiau padirbo tik trečdali laiko. Prie tokių politikos kompanijoms yra gerai, nes darbininkas neišvažiuos, o antra, nieko neturėdamas, negalės streikuoti, visada bus po kompanijos valdžia. Skaitant, kad didžiausioji dalis brėkerių dirba tik 3 dienas per savaitę, o kada nekada tik 2; skaitant laiką brėkerių pataisymų ir sustabdymų be priežasties; skaitant sužeidimus, ligas ir šiaip visokias priežastis, kada darbininkas nebeeina į darbą, išpuls, kad vidutiniškai darbininkas angliakasyklose dirba per metą dabartiniam laike 135 dienas... 810 valandų per metus.

Tokis darbas, prie menkos šiandieninės mokesies, jiems kaip tik, kaip tik duoda pramisti. Geriausius, pelningiausius darbus prie anglų gauna paprastai čiagimiai. Ateiviams lieka darbai menkiausi. Mūsų darbininkas, tankiai dirba tik už 75 c. ant dienos, skaitant jos pilną laiką. Iš kur tą syk, klausiu, gali jis dailiuose namuose gyventi, dailiai rėdytis pats ir aprėdyti savo pačią ir vaikus, iš kur gali gerą, sveiką maistą gauti, kad kompanijos jiems iš savo "storų," tankiai pasitaiko, nei maišelio milty neduoda ant duonos, sakydamos, kad neturi nieko uždirbęs?

Toks yra padėjimas. Mes jį suprantame labai gerai ir nepūrijame suvis ant amerikiečių, kad mus ateivius į šitą šalį vien dėl savo naudos priėmė, kad mums neduoda užtektinai darbo, kad darbe stato mus ant paskutinių vietų; nepūrijame už tat, bet turime tiesą reikalauti, kad jie mūs neniekinų kaip žmonių, kaip tautos, o ypatingai, kad, neduodami mums dirbti ir uždirbti, nesitėiotų, jog mes esame biedni, menkai valgomie ir netikusios bakižės gyvename...

Žurnalo "Century Magazine" bendradarbis, kaip matome, kietosios anglies kasyklų darbininkus imigrantus stebėjo tik viena akimi. Kitaip jis, būdamas stambiojo kapitalo tarnyboje, pažūrėti ir negalėjo.

Jei jis būtų analizavęs imigrantų angliakasyklų būitį objektyviai, tai pirmiausia būtų turėjęs pasmerkti angliakasyklų savininkus dėl to, kad jie, lupdami juo didesnius pelnus, įstūmė į skurdą daug tūkstančių naujai atvykusių be kalbos, be susipažinimo su vietos gyvenimu ir baimių skurdą, ir "šantes." Ne žmonių "blogumas," o skurdžios gyvenimo sąlygos buvo ir tebėra vyriausias visokių nedorų, kriminalyčių gimdytojas.

Jei tasai žurnalistas būtų plačiau pa-

sidaręs, jis būtų suradęs, kad nedidelėje kietosios anglies srityje tuomet jau ėjo trys lietuvių kalba laikraščiai — "Vienybė lietuvininkų," "Garsas Amerikos lietuvių" ir "Tėvynė." Juos skaitė ir platinio ir dalis tų, kurie gyveno "šantėse." Tegu tie laikraščiai nebuvo tobuli, bet jie buvo jų kalba leidžiami, jie jau kiek tiek informavo. Kitų tautų žmonės, gyvenę "šantėse," be abejonės, turėjo savo kalba laikraščius.

Bet "jankių" žurnalistas nematė reikalo pažvelgti į "šantėse" gyvenančiųjų dvasinį pulsą, į jų kultūrinius polėkius, į tai, kas daro žmogų gerą, kultūringą, visuomenei naudingą.

Dėl Lattimero skerdynių kapitalo spauda kaltino angliakasyklų uniją, "darbininkų tapsumą," nemokėjimą gyventi, kažkokias "slaptas organizacijas," kurių nebuvo, bet nekaltino tų, kurie buvo už jas atsakingi: angliakasyklų savininkų ir jiems tarnaujančių valstybės organų ir valdininkų!

Šiandien toji pati spauda panašiai, tik gal kiek švelniau, tebetraktuoja puertorikiečius (JAV piliečius), meksikiečius, kitų šalių emigrantus, na, ir negrus, kurių jau tėvai ir protėviai šioje šalyje gimė, augo, dirbo ir mirė. O kai dėl "šančių" — milijonai ateivių ir neateivių dar ir šiandien tebegyvena negeresniuose "palociuose," kokius mini "Century Magazine" žurnalo bendradarbis.

LIETUVIŲ ANGLIAKASIŲ LIKIMAS

Kietosios anglies sritimi yra vadinama šiaurės rytų Pensilvanijos dalis, kur buvo ir dar vis tebėra milžiniški klodai kietosios (antracitinės) anglies.

Kadangi ši sritis yra ne per toli nuo Niujorko, tai čia dauguma lietuvių ateivių pirmiausia, ir, suplaukę — kai kurie pėsti iš Niujorko miesto į Scrantoną atėjo — darbo ieškotis. Scrantonas, Wilkes-Barre, Plymouthas, Hazletonas, Shenandoah (Senadoris), Shamokinas, Mahanoy City, Minersvillis ir kt. miesteliai jau prieš 80 metų buvo lietuviams žinomi.

Šioje srityje prasidėjo ir lietuviškas kultūrinis judėjimas. Čia ėjo lietuviška spauda; Plymouth 1889 metais buvo pastatytas pirmas lietuviškas spektaklis; čia įsikūrė abudu Susivienijimai — SLA ir SLRKA, taipgi įvairios kitos savišalpos draugijos.

Čia 1896 metais buvo įkurta Tėvynės Mylėtojų Draugija, kadaise išleidusi eilę naudingų knygų.

Čia gyveno ir veikė nemaža pažangesnės inteligentijos: J. Šliupas, J. Andžiulaitis-Kalnėnas, J. Mačys-Kėkštas, V. Demskis, Jonas Žilius-Jonyla, Tamas Astramskas, P. Mikolainis, V. Stagaras-Sliakys, K. V. Račkauskas-Karolis Vairas, ir kiti anuo meto publicistai, poetai visuomenininkai. Vėliau Senadoryje kurį laiką gyveno ir komp. Mikas Petrauskas, vadovavęs Sietyno chorą, mokęs jaunus žmones muzikos.

Minkštosios (bituminės) anglies rajonų JAV yra daug: vakarinėje Pensilvanijoje, West Virginijoje, Ohio, Kentucky, centrinėje ir pietinėje Illinois valstijos dalyje, ir kitur. Minkštosios anglies rajonuose lietuvių angliakasyklų skaitlingiausiai gyveno ir dirbo aplink Pittsburghą, taipgi Illinois valstijoje — Springfielde, Benlde, E. St. Louise, Collinsvilyje, West Frankforte, Ziegleryje, Herriene, Bentone ir kt.

Pirmojo pasaulinio karo metu ir tuoju po jo JAV lietuvių angliakasyklų buvo apie 40-50 tūkstančių! Visi jie priklausė angliakasyklų unijai ir buvo pavzdindingi darbininkai. Streikų metu prieš savo išnaudotojus kovoją išvien su kitų tautų darbininkais. Jie visur sumokėjo savo dion: nemaža jų krito kovose, daugelis buvo sužeisti, suluošinti angliakasyklų nelaimėse, dažniausiai įvykusiose dėl savininkų godumo; daug mirė nuo miners' asthma — dusulio, gauto požemiuose nuo dulkių; ne vienas dar ir šiandien taja liga serga.

Bendromis pastangomis išsikovojo geresnes darbo sąlygas, didesnes algas, angliakasiai — lietuviai, slovakai, "polakai," italai ir kt. — pasitaisė geresnius, erdvesnius namus, išėjo iš "šančių" susitvarkė, išaugino vaikus.

Bet štai į kasyklas įvedamos vis naujesnės, vis tobulesnės mašinos; darbininkai paleidžiami iš darbo. Nesant fabri-

kų, neturint progos gauti darbus vietoje, angliakasiai ir jų vaikai buvo priversti keltis į kitus miestus, į kitas pramonės darbo ieškotis. Pardavę savo namus (dažnai pusdykį), jie vyko į didmiesčius. Ir nūnai rasinė daugybė buvusių angliakasyklų Niujorke, Filadelfijoje, Pittsburghe, Clevelande, Detroite, Čikagoje; Čikagoje, beje, gyvdoja buvusių lietuvių angliakasyklų klubas, taipgi choras!

Pažangusis judėjimas tarp lietuvių angliakasyklų buvo giliai suleides šaknis. Seniau čia buvo stiprios socialistų, vėliau komunistų kuopos. Puikiai gyvavo mūsų Literatūros Draugijos kuopos, plačiai veikė moterys savo Susivienijime, kol jis gyvavo. Kai kur veikė chorai, saviėklinių ratelių, sfatė scenoje veikalus; dažnai ir daug angliakasiai lietuviai ruošė mityngus-prakalbas, kur vykdavo kalbėti kalbėtojai iš didmiesčių. Šiandien visa tai — praėjusi.

Sunkiai dirbdami, lietuviai angliakasiai, švietėsi, mokėsi ir tūli jų tapo įžymiais veikėjais, mūsų spaudos bendradarbiais, organizatoriais. Jurgis Surdokas, broliai — Vincas ir Juozas — Ramanauskai, Antanas Metelionis (visi jau mirę) ir daugelis kitų buvo ilgamečiai

POLEMIKA IR KRITIKA

ATSIPAŠAU UŽ SUKLADINIMĄ

"Laisvės" Nr. 13 Neįtikintas pastebi, kad tūlame lietuviškame laikrašty, kur ten svieto krašte, tilpo raštas apie atomus, kur kalbama ir apie molekules, buvęs suklaidimas.

Taip, kur kalbama apie molekules, ten pasakyta, kad kiek yra kvadratiname metre kvadratinų milimetrų, tiek yra ir aliejaus molekulių ant vandens filmo.

Tai juokingas dalykas... netiesa... Jeigu taip būtų, tai molekules, aliejaus ar ko kito, būtų kaip žirniai! Esu to rašto autorius ir ne tikslumo kaltininkas. Kaip ten įvyko, nežinau, bet dalis to rašto dingus — sakinyje ir kiti keli žodžiai. Tas galėjo atsitikti tarp manęs ir spaudos. Gaila!

Ten turėjo būti pasakyta, kad kiekviename kvadratiname milimetre yra kubinės aliejaus molekules pagrečiomis. Kiek jų ten yra, tai kitas klausimas.

Bet Neįtikintas skundžiasi, kad aš nesakiau kiek yra aliejaus molekulių kubiskame milimetre. Čia tai jau biskį didesnis reikalavimas negu aš norėčiau apsiimti išpildyti... Čia tą reikalavimą reikės pakilti išristi pačiam Neįtikintam. Ir jeigu jis ukvatų turi, galėtų gan "lengvai" tą atlikti. Aš apsiimu jam pagelbėti...

Lai jis pasigamina stiklinį lovelį apie dešimties centimetrų ilgumo, apie keturių platumo ir apie dviejų gilumo. Lai pripilą šį lovelį beveik sklidina su distiliuotu vandeniu. Skersai lovelio lai perdeda vielukę taip, kad ji būtų pusiau paskendusi vandeny. Po to, lai į lovelio vandenį įdeda kiek aliejaus ant galo adatos. Aliejaus tuojaus pasiskleis ant vandens, gal iki vielukės, kuri yra skersai lovelio, o gal ne. Tada lai vielukę stumia prieš aliejaus filmą arba nuo jos iki prasidės darytis filme prasiškyrimai. Tada vėl vielukę lai pristumia taip prie aliejaus filmo, kad mažiausias vielukės truktelėjimas tų darytų prasiškyrimą filme. Čia lai ir palieka.

Dabar lai jis prideda akį prie lovelio krašto-sono, horizontaliai ir žiūri tiesiai į aliejaus filmo kraštą. Bet jis nieko nematys, too bād! Tada lai pasiima padidinamąjį stiklą ir vėl per jį lai žiūri į filmo kraštą. Vėl tas pats, nieko nematys. Dabar lai įsigyja X-ray foto aparatą, kuris galėtų padidinti apie porą šimtų milijonų sykų.

Šį foto aparatą lai prideda prie lovelio krašto-sono, prie labai mažos dalies milimetro ir lai pufotografuoja horizontaliai aliejaus filmo kraštą. Čia jau jis matys ant nuotraukos šiojį tokį storumą, to aliejaus filmo. Dabar lai išdalina šį filmo kraštą į tiek gabaliukų, kiek filmas yra storumo, mieruojant akimis, nes jokio instrumento negaus, kas galėtų tiksliai tokį storumą pamie-

mūsų spaudos bendradarbiai. Ilgametis angliakasyklų I. Vienužis (slapyvardis) ir šiandien tebegyvena kietosios anglies srityje ir rašo mūsų spaudai.

Sunkių laikų mūsų draugai pergyveno, kai vienu metu angliakasyklų unijos biurokratija su John L. Lewisu priešaky pradėjo kovą "prieš komunistus." Mėtė iš unijos pažangesnius žmones-veikėjus; o išmestas darbininkas iš unijos buvo išmestas ir iš darbo!...

Nemažas skaičius tokių mūsų draugų, ypatingai Illinois valstijoje, pergyveno sunkius laikus, buvo labai nuskriausti.

Lietuviai angliakasiai suvaldino nemažą vaidmenį Amerikos darbininkų judėjime. Neginčijamas ir tas faktas, kad lietuviai angliakasiai atliko didelį darbą ir bendrame JAV lietuvių kultūros bare!

Abejoju, ar dar tebėra nors vienas lietuvis, buvęs angliakasyklų, kuriam teko kasyklose dirbti tuomet, kai samdytojai su šerifu Martinu suruošė Lattimero skerdynes, dėl kurių jam teko reikšti savo protesto balsą. Veikiausiai mirtis jau bus pasiėmusi juos visus.

Bet Lattimero skerdynės pasiliko JAV darbininkų klasės judėjimo istorijoje kaip rūstus ir niekad nepamirštamas puslapis!

ruoti. Čia jis gal jau gaus milijonus gabaliukų, kas jam prisieis skaityti daugelis metų, nes į valandą jis galės suskaičiuoti tik apie dvidešimt tūkstančių.

Kai suskaičys šią dalelę, tada lai sudeda visas daleles sykiu, ant kiek milimetras buvo paskirstytas, ir jis turės pilną eilutę vieno milimetro aliejaus molekulių. Dabar tokiu pot skaičiumi lai padaugina šią molekulių eilutę. Jis tada turės kvadratinį milimetrą molekulių. O dar sykį padaugins tuo pat skaičiumi šį kvadratinį milimetrą, jis gaus kubinį milimetrą molekulių! Ir jo darbas bus atliktas, ir sužinos, kiek randasi aliejaus molekulių viename kubiniame milimetre.

Vienam Anglijos mokslininkui pasisekė X-ray foto aparatą pagalba nufotografuoti hexamethylbenzene molekulių padidinant 175 milijonus sykų! Nuotrauka yra apie colio dydžio. Bet joje jos dvylikos atomų aiškiausiai matosi — šeši atomai grupėje vidury ratokamuolio ir šeši lauko pusę aplink. Čia jau niekas negali abejoti, jog mokslininkai žino, ką kalba, kai kalba apie atomus ir juos molekules.

Dabar pabandykime ką nors mažą padidinti 175 milijonus sykų, ir pamatysime, kokį didumą gausime. Padidinkime vieną milimetrą. Jis yra toks didumo, kad paprastai kriaučiaus adata jį gali uždengti savo storumu. Šimtas septyniadesimt penki milijonai milimetrų yra 175,000 metrų, arba 175 kilometrai, arba apie 109 amerikoniškos mylios.

Šis skaičius, šis milimetro padauginimas dar daugiau padaro, kokia yra maža aliejaus (arba bile kuri) molekulė, kai palyginį šį padidinimą su molekulės padidininimu, kuris mums suteikia viso labo tik apie vieno colio didumo nuotrauką, palyginus su 109 myliomis!

Mokslininkai jau yra apskaičiavę, kad vienos aliejaus molekules didumas esąs apie .000000001 mm. Tai neįmatomas mažumas! Taipgi ir nepamieruojamas.

A. Gilman

Neįtikinto prierašas

Kadangi Neįtikintas dirba prie "Laisvės," tai bus geriausiai pasinaudoti šia aplinka ir padaryti prie A. Gilmano rašto prierašą. Tada jis negalės sakyti, kad jo "rašto dalis yra dingusi" — sakinyje ir kiti keli žodžiai.

Suklystį nėra jokia gėda, bet klaidą sąmoningai ginti, nors ir kitą už tai neteislingai apkaltinant — tai jau nėra garbė.

Gilmanas kaip tik to griežbiai.

Siame savo rašte jis pripažįsta, kad "Tiesoje" išspausdintame jo rašte, abėcėlinio aritmetinio uždavinio sprendime, išėjo "juokingas dalykas, netiesa," bet jis už tai apkaltina spaustuvę ir "Tiesos" re-

Vargo genami

Genami vargo, Italijos valstiečiai meta savo žemės sklypus ir vyksta ieškoti darbo, kuris duotų jiems ir jų šeimoms kasną duonos. Į daugelį miestų, pirmiausia į didelius pramonės centrus — Milaną, Turiną ir Romą. Ilgi traukiniai, kurie kas rytą ateina į šių miestų stotis, palieka ant peronų šimtus ir net tūkstančius keleivių su varginiais apnešiotais drabužiais ir su skurdžia manta rankose.

Kiekvienas iš jų turi savo sunkų likimą, savo pergyvenimus, savo nepakartojamą žmogaus gyvenimą. Tačiau juos visus jungia vienas dalykas — troškimas geresnio gyvenimo — tokio, kuris būtų vertas šio vardo.

Visai neseniai, tik prieš metus, oficiali statistika pranešė, kad kas tris minutes, nuo žemės pasitraukia vienas valstietis. Ir štai — nauji duomenys, iš kurių matyti, kad aštrėja šis kaimo ištūstėjimo procesas, nes kaime vis sunkiau sudurti galus su galais. Šiuo metu Italijos parlamentas svarsto naujųjų finansinių metų valstybinio biudžeto klausimą. Šio svarstymo metu buvo oficialiai paskelbta, kad per dvyliką mėnesių iš kaimo pasitraukė 480 tūkstančių žmonių.

Padalijus šį skaičių į 12 mėnesių, pasirodys, kad kas mėnesį šalies kaimo gyventojų skaičius sumažėja 40 tūkstančių žmonių, o tai reiškia, kad Italijos valstiečių pasitraukimas nuo žemės pavirto tikra nelaime. Paėmus vidutinius skaičius, paaiškėja, kad kas minutė Italijos žemės ūkis praranda vieną žemdirbį. Jeigu, kaip teisingai rašo daugelis laikraščių, padėtis kaimo nebus pakeista, jeigu vyriausybė ir toliau nesutiks įvykdyti žemės reformos, kuri likviduotų dvarininkų žemėvaldą, netrukus Italijos kaimo nebėlks nė vieno žemdirbio.

A. Krasikovas

Kanada per daug užaugino tabako

Toronto. —Praėjusių metų tabakas nesuranda pakankamai rinkos. Vyriausybė palengvino gauti pakoląs supirkinėjimui per viršiaus. Vyriausybės palai komos paskolos šiam tikslui siekiančios \$17,000,000.

Turint mintyje tokį per viršių, šiemet busiā mažinamas tabako sodinimas bent 23 procentais. Numatoma apsodinti apie 90,000 akierių.

1960 metais buvo apsodinta artį 130,000 akierių. Praėjusiais metais buvo apsodinta 116,570 akierių.

reikėtų milijonų molekulių, tai jos turėtų būti "kaip žirniai." Kitaip sakant, kvadratiniam metrui uždengti reikėtų milijono žirnių.

Tai ot, vietoje siūlyti kitam pagalbą mažai kam įkandamo moksline uždavinio sprendimo procese, jis geriau padarytų, jei pabandytų išspręsti uždavinį, kiek žirnių tilptų kvadratiname metre.

Metras turi 39.37 colio. Viena colyje telpa ne daugiau 5 žirnių. Šiuos du skaičius padaudodamas, jis galėtų lengvai surasti trečią — kad kvadratiniam metrui uždengti nereikėtų nė pusės milijono žirnių.

Neįtikintas

IŠ LAIŠKŲ

Gerb. "Laisvės" redakcija.

Iš širdies noriu pasveikinti "Laisvės" skaitytojas ir bendradarbes Tarptautinės maters dienos — Kovo 8-tosios proga. Leiskite palinkėti ne tik jums, laisvėtams, bet ir kitoms Amerikos moterims daug džiaugsmo, laimės ir saulės. O džiaugsmas ir laimė negali būti be taikos, be užtikrintos rytdienos.

Sėkmės, brangiosios Amerikos moterys, kovoję už taiką, už šviesią rytdieną!

K. Kedaitis

Vilnius, 1963. 3. 2

Mielas drauge
A. Bimba!

Aš net dėkingas jums, kad jūs "Laisvės" Kristuose paraginote visus pažangiuosius prie organizuotos veiklos prieš didžiulius žmogžudžius, Hitlerio okupacijos laikų, kruviniuosius nusikaltėlius Impulevičių ir kitus...

Drauguti, būkite tiek geras ir ateikite man į pagalbą. Dar kartą Kristuose paraginkite tiesiog filadelfiečius prie veiklos, nes pas mus gyvena tas sutvėrimas ir bendrai veikia su Lietuvos "laisvintojais."

Praėjusią savaitę buvau nuėjęs į Imigracijos ir Natūralizacijos raštinę ir pareiškiau protestą prieš davimą Impulevičiui pilietybės sertifikato. Imigracijos tyrinėtojas mano protestu labai susidomėjo, nes aš jiems parodžiau visus dokumentus, paveikslus, tulpinius "Laisvėje". Ypač dvi pusamžės moterys akių nenukreipė nuo pakartojimų ir gana ilgai žiūrėjo į uniformuotą Impulevičių ir į būrį žydu, varamų į "geto." Visko negaliu aprašyti.

Imigracijos raštinėje man pasakė, kad pilietybės davi-

mas Impulevičiui jau buvo svarstomas: duoti, ar ne duoti?... Buvau trijose žydu laikraščių redakcijose, prašiau patalpinti žinutes tuo reikalu, bet, kol kas, dar nieko konkretaus nepavyko nuveikti. Izraelio konsulate daug man pagelbsti ir duoda patarimų. Buvau nurašęs laišką žydu kongresui New Yorke, tai didelė ir stipri organizacija. Bet, kol kas, negaunu atsakymo. Rašysiu vėl. Taipgi buvo pasižadėjęs bendrai veikti pažangus ukrainiečių klubas, bet ir jų nesigirdi.

Tai tokios pas mus naujienos.

Linkiu sveikatos ir sėkmės.

J. K.

Philadelphia, Pa.

ČEMPIONŲ NUŠOVĖ POLICIJOS STOTYJE

Indianapolis. — Policijos stotyje buvo klausinėjamas Karl Nessleris, 31 metų amžiaus. Jis staigiai išsitraukė peilį ir perpiovė sau riešėlį. Kada policininkas F. Spalina bandė jį gelbėti, tai Nessleris pačiupo policininko revolverį ir įrėmė jam į pilvą. Ten buvęs detektyvas paleido du šūvius ir Nesslerį nušovė.

Antanui Bimbai

pagerbti BANKETO naujienos geros. Bronė Kersulienė pranešė, kad ji jau pardavusi 30 banketo bilietų. Per "Laisvės" administraciją bilietų pirkimas eina gerai. J. Bekampis, kuris dar vis sukinėjasi aplink Philadelphia, rašo, kad jis šešiese atvažiuos į banketą. Jis mano, kad iš Philadelphia jos atvyks bent keletas masinų su svečiais į banketą. Gražu! Laukiame naujienų iš kitų kolonijų. Prašome įsistėmyti, kad banketas bus sekmadienį, Kovo-March 31 d., New National Hall, 261 Driggs Ave., Brooklyn, N. Y. Pradžia 2-3 val. dieną. Bilietas \$3.50.

Perspėjimas apie netikrus vaistus ir "sveikatos maistą"

Ikalbinėjimai, apgaudinėjimai ir kitoki būdai amerikiečių išnaudojimui yra tiriama Vašingtone Specialaus Senato Komiteto. Šio Komiteto pirmininko, Michigano valstybės senatoriaus Pat McNamara, vadovaujami apklausinėjimai prasidėjo 1963 m. sausio mėn. 15 d.

"Senų laikų medicinos parodija yra pakeista sofistikuotų prikalbinėtojų ir apgavikų," pasakė sen. McNamara. "Vien tik kenčią nuo sąnarių uždegimo (artrito) ligoniai išleidžia daugiau kaip 250 milijonų dolerių už netikrus vaistus, gydymą ir gydymo priemones. Vartotojo protekcija pasidarė vis didėjantis viešas susirūpinimas. Aišku, kad vartotojui reikia, ir jis turi teisę, gauti daugiau informacijų."

"Senesnio amžiaus piliečiai kenčia daug daugiau negu jaunesnio amžiaus. Jų gyvenimo santaupos, išleisti niekam netikusiam "gydymui," apgaulingos į pensiją išėjimo programos, bevertė žemė ir t. t. niekad negali būti vėl sugrąžinti metams bėgant. Gailėjimas prarasto turto išblyks, prieš senesnio amžiaus žmonių širdgėlą už sudėtas viltis ir tikėjimą į apgavilą gydymą ar netikrą pažadą," pažymėjo Senatorius McNamara.

Daug amerikiečių bereikalingai išleidžia bilijonų dolerių už beverčius vaistus ir "sveikatos maistą," apskaiciuoja federaliniai ekspertai. Pusė pinigų yra išleidžiama už taip vadinamą "sveikatos maistą." Štai keli pavyzdžiai, duoti liudininkų Senato Komitetui:

—Dėžutė jūros druskos, verta 12 centų, buvo parduodama krautuvėse už \$1.50 su priedanga, kad ji gali išgydyti ligas, net ir vėžį bei beprotybę.

—"Vežio gydymas," parduodamas už \$9,50 už vieną penktadėlį šaukšto, buvo iširtas chemikų, kurie rado, jog tų vaistų sudėtyje nebuvo nieko kito, kaip tik mineralinė alyva.

—Vitaminų ir mineralų tabletės, kurios yra parduodamos vaistinėse už \$5, buvo pardavėjų, einančių nuo durų prie durų, parduodamos už \$24.

—Gerai pažįstamas lektorius apie sveikatą buvo nuiteistas Kalifornijoje už pavadinimą "Ambrosia of Gods"—vaisto nuo visų ligų, o to vaisto sudėtį sudarė "tik medus."

Padėti apsaugoti amerikiečius nuo tokių apgavysčių Federalinė Maisto ir Vaistų Administracija dabar ruošia "Apgavysčių Katalogą."

A. C. N. S.

MIAMI. FLA.

Visos siūlės braška, bet dar laiko

Dabar, žiemos laikų, kai šiaurėje šalta, tai Miami ir Miami Beach, kurie geriausiai biznį daro iš turistų, ar tu paimsi laikraštį, ar atsisuksi televiziją, ar kur bus kokia iškaba, visi rekia, šaukia, garbina turistus, kad ir vaidmaininčiai. Mat, jei turizmas kiek sulėtėtų, tai visokiam biznui pakenktų. Todėl visi jį garbina, visi vienas kitą drąsina.

Jie šaukia, kad šią žiemą labai daug turistų, būk Miami mieste ir Miami Beach niekaip nebegalima rasti tuščio kambario ir tt. Pasidairius aplink, nesinori tam tikėti. Kur mes gyvename, toje apylinkėje labai daug vidurinės klasės taip vadinamų "motelių" ir beveik kiekvienas turi iškabas "Vacancy." Eilės tuščių krautuvėlių. Visa tai nerodo, kad būtų negalima rasti tuščių kambarių.

Atrodo, kad kubiečių pabėgėlių garbinimo medaus mėnesis neužilgo prarūgs. Iki šiol jie čia buvo kviečiami, vaišinami, pinigais apipilami, ant rankų nešiojami, — žinoma, gal ne visi — yra ir tokių, kurie ir dirba. Jų čia pribėgo tiek daug, kad jau mūsų miesto "tėvai" jiems sušėrė visokius fondus, o savo žmonėms neturi nikelio. Jau ir mūsų miesto majoras High, kubiečių patronas, "susiurpino," ką reikės daryti, kad jau savi piliečiai pradeda nebeapkęsti tų kubiečių garbinimo, ypač protestuojančių bendruomenė. Mat, iš daugelio negrų kubiečiai atima darbus ir iš namų varo.

Pagaliau mūsų majoras šio mėnesio 3 d. išstojo didlapyje su savo planu tuo reikalu, bet maža vilties, kad daug ką jis veiks.

Ir ne tik kubiečių reikalai neina, kaip reikia. Tie "tėvai" turi ir daugiau bėdų. Jie sykiu su Dade apskritys "tėvais" per praėjusius penkerius metus dirbo, praktikavo, lipdė taip vadinamą Metropolitan valdžią. Tai būsianti didelė ekonomija, sumažinsianti taksus ir tt.

Prabėgo penkeri metai, daug prikalbėta ir daug pažadėta, bet nieko dar neištesėta. Visokie politikieriai daug barėsi, mėtė vieni kitus iš ofisų, buvo išmetę ir patį (jis aiškina, kad pats pasitraukė) didįjį to didžiojo Metropolitan'o ėryfą Mycner, pasikui vėl susigalvojo, ir jį grįžo. Bet tada išmetė iš ofiso piliečių išrinktą šerifą. Dabar tą reikalą spęstais.

O valstijos plotme ponai politikieriai sugalvoja, kaip

padaryti valstijoj daugiau politikieriams valdviečių. Jie sugalvojo: taip vadinamą "Reapportionment," tai savos rūšies pakeitimą valstijos balsavimų sistemos — padaryti daugiau vietų Tallahassee su geromis algomis. Vasario 26 d. piliečiai tą klausimą balsavo. Bet piliečiai jį balsuoti labai neskaitlingai, tik 22% piliečių tebasavo. O Dade apskrityje, kuris skaitlingiausias žmonėmis, iš 411,214 balsuotojų balsavo tik 107,000 arba 20%. Matomai, piliečiai nusivylė balsavimais —suprato, kad tai tik politikieriams darbų darymas.

Žilas Juozas

Binghamton, N. Y.

Išsiskyrė iš mūsų tarpo

Vasario 20 dieną, ankstyryte, Wilson Memorial Hospitaly po sunkios ir ilgos ligos mirė LDS 6 kuopos narė Anelė Kaminskienė (Kupriūtė). Velionė buvo gimusi ir augusi gražioje Urelių kaimo apylinkėje. 1913 metais ji atvyko į šią šalį ir tais pačiais metais susituokė su Jonu Kaminsku —sukūrė šeimos židinį ir per ilgą laiką gyveno Binghamtone. Abu dirbo Endicott Johnson Corp. avalynės išdirbystėje. Geresniam susisiekimui su darbovieta, įsigijo savo naują gražų namelį 18 Rogers St., Johnson City, N. Y., ir linksmai persikėlė į jį gyventi, kur ir gyveno iki mirties. Velionė buvo atsidavusi savo religijai. Ji blaivu protu, atviromis akimis žiūrėjo į rytus, iš kur kilo šviesos ir tiesos kibirkštys, rodančios žmonijai laisvės ir laimės gyvenimą. Ir jį tikėjosi jo sulaukti ir šioje šalyje.

Velionė per ilgą laiką buvo Lietuvių Moterų Progresyvio Susivienijimo 23 kuopos narė. Tiesa, į platų jo veikimą, dėl gyvenimo sąlygų, nebuvo įsijungusi, tačiau progreso ir apšvietos idėjos jai buvo giliai širdyje. Velionė buvo ir LDS 6 kuopos narė. Buvo viena iš kuopos kūrėjų 1930 metais ir pavyzdinčiai išlaikė šios garbingos organizacijos teises.

Velionė buvo ramaus, draugiško būdo ir su visais gražiai sugyveno. Ji buvo motina, išauklėjo sūnų Joną ir dukterį Onutę.

Velionė buvo pašarvota Laskowskio koplyčioje, kurią skaitlingai lankė jos draugai ir kaimynai.

Penktadienį, vasario 22 d., apie 2 valandą popiet, prisirinko velionės draugų, pažįstamų ir giminačių pilna koplyčia. O ji gražiai papuošta guli karste, gražiausiame gelyne. Tai pasakutinė jai dovana nuo giminių ir draugų.

Dideliame liūdesyje liko jos mylimas gyvenimo drau-

gas Jonas Kaminskas, dukterė Mrs. Stanley (Anna) Mainionis ir jos šeima, sūnus John Kaminsky Jr. ir jo šeima, abeji Binghamtone, brolis ir dvi sesutės Lietuvoje, daug giminačių, draugų ir kaimynų.

Laidotuvių vedėjas, kaip ir visada, perskaitė momentui paruoštą savo maldele. Jonas Vaicekauskas skaitė iš knygos momentui pritaikytą kalbą (autorius pavarėdęs nenugirdau). Po to slinko ilga eilė pro karštą dar sykį ir ant visados pažvelgti iš mūsų draugės Anelės malonų veidą.

Velionės kūną į Vestal Hills Memorial Parką padėjo didelis, gražus būrys LDS 6 kuopos narių ir jos asmeninių draugų bei kaimynų.

Kapinėse laidotuvių vedėjas velionės šeimos vardu paprašė visus dalyvius susirinkti į jos kaimyno užėigą, kur buvo paruošti užkandžiai.

Išėkis, miela Anelė, ramybėje tame gražiame parke!

Ona Wellus

Montreal' Canada

Supiltas naujas kapas

Žaibo greitumu montrealiečius apskrido žinia, kad dėl gydytojo neapdairumo, nuo trūkčio apendicito kovo 2 d. mirė Antosė Milevičienė - Bunkutė, sulaukusi 64 m. amžiaus, palikdama didžiausiam liūdesyje gyvenimo draugą — Kazį Milevičių, brolius Valių, Praną ir Alfonsą Bunkus, gyvenančius JAV, sesutę Zuzaną, brolius Antaną, Juozą ir Štasių, gyvenančius Tarybų Lietuvoje, labai daug draugų ir pažįstamų.

Velionė iš Lietuvos paejo iš Rudikių km., Akmenės rajono. 1928 m. atvyko į Montrealą, Kanadą. 1929 m. sukūrė šeimyninį gyvenimą. Jai, kaip ir visiems to laiko ateiviams, teko pergyventi labai daug sunkumų, pajusti didelį išnaudojimą darbe, kas nemažai susilpnino jos sveikatą. Todėl sveikatos atžvilgiu prieš 17 metų persikėlė gyventi ant ūkio, kur manė turėti ramesnį gyvenimą.

Velionė buvo labai darbšti, nepaprastai švari (gal dėl to žmonės, kurių vasarą gausiai atsilankydavo į jų ūkį, godžiai norėdavo išgysiti ūkio produktų), labai malonaus būdo, draugiška, vaišinga, su visais mokėjo gražiai sugyventi, todėl įsigijo nemažai draugų. Velionė, kaip ir jos gyvenimo draugas Kazys ir broliai, buvo laisvų pažiūrų, troško, kad būtų palaidota laisvai, bet sąlygos taip susiklostė, kad jos troškimai nebuvo įgyvendinti —palaidota su bažnytinėmis apeigomis.

Šermonyse dalyvavo visi trys broliai — Valius, Pranas ir Alfonsas ir dvi brolienės iš JAV. Kadangi velionė buvo pašarvota virš 40 mylių nuo Montrealo — St. Lin miestelyje, tai daugelis montrealiečių, nors ir labai nutolę atsilankyti į šermonis, negalėjo. Vienok laidotuvių dieną, nors gamtai parodė didelį savo žiaurumą — buvo labai blogas oras, ypatingai sunku buvo vairuoti automašinas, vienok atsilankė gana gražus būrys montrealiečių ir vietinių. Velionės karstą, kurį puošė virš dvidešimt vainikų ir buvo labai gražiai pašarvota, aplankė mieste-

Kristalo tekintojai

Kas nežino, kaip gražus rankomis ištektintas stiklas (Cut-glass). Nepagalvoję žiūrovas, kokiose sąlygose tas grožis padaromas. Nepamenu, kas man pasakė, kad galima gauti darbą Abraham & Straus dirbtuvėje, kuri radosi New Yorko žemutinėje miesto dalyje. Aš jau arti metus laiko buvau su kriaučiais streiko lauke. Apsidžiaugiau, kad bile tik darbą gausiu.

Imdavo apie valandą laiko nuvažiuoti į darbą. Atsikeldavau 5 val. ryto, nes tekdavo pusvalandį paeiti iki gatvėkario. Gatvės buvo apytamsios — vienur kitur spinksėdavo menka šviesa. Baisiai bijodavau, kad nesutikčiau kokį blogą žmogų. Tik pieno išvežiotojai kartais pravažiudavo su labai tarškančiais ratais.

Darbas prasidėdavo 7 val. ryto ir trukdavo iki 5:30 vakaro, pusė valandos pietums. Šeštadieniais dirbdavome pusę dienos. Mane mokė vokiečių kilmės senukas. Buvo geras žmogus, stengėsi man padėti, kad greičiau darbą išmokčiau.

Kol mokiausi, algos mokėjo \$6 savaitėi, bet kada jau darbą išmokau, reikėjo pradėti dirbti nuo kavalkų. Nebuvo galima uždirbti daugiau, kaip \$4 per savaitę. Darbas buvo labai varginantis. Stiklą reikėdavo labai saugoti, nes jeigu tekelas pataikys į nepažymėtą vietą, stiklas jau sugadintas, už padarytą nuostolį iš algos išskaitydavo.

Kitame kambaryje dirbo vyrai. Ir jų skyriuje buvo baisus darbininkų išnaudojimas. Vienok, vyrams už tokį pat darbą mokėjo daugiau. Kur moterys gauda-

vo 50 centų, vyrams mokėjo dolerį. Darbas į vyrų skyrių buvo sunku gauti, bet į moterų —visuomet vietos būdavo.

Darbininkai buvo neorganizuoti, tai bosai elgėsi, kaip norėjo. Vyrų uždarbė buvo apie \$12 savaitėi. Jeigu kuris uždirbdavo daugiau, tai ant to darbo mokėsti numazindavo. Vyrai susitarė, kad daugiau neuždirbtų kaip \$12.

Kurie darbą išmoko vienos kompanijos įmonėje, ten turėjo dirbti. Jeigu kuris pamedavo ir nueidavo į kitą stiklo tekimo dirbtuvę, tai kai tik bosas sužindavo, kur pirmiau dirbo, tuoju atleisdavo iš darbo. Darbdaviai turėjo tarp savęs sutarti. Kur darbo mokėsi, ten darbininkui mokėjo 10 centų į valandą mažiau. Darbininkas, norėdamas savo pirmojo boso atskratyti, turėjo apleisti miestą.

Iš lietuvių ten dirbo S. Vaineikis, Purvis-Herman, Narvydas, Virbyla, Ginkus ir kiti.

Jau daug metų praėjo, kai nutekintas stiklas išėjo iš mados. Dirbtuvės užsidarė. Paskutiniai keleriais metais vėl krautuvėse matosi tokie stiklai, tik jau ne Amerikoje dirbti — daugumoje iš Austrijos arba Belgijos importuoti. Ten darbininkai pigiau juos padaro.

Patsai ponas Straus jau seniai miręs. Jis nuskendo su laivu "Titaniku." Jo turtus: didžiulias departamentines krautuves — Abraham & Straus, Macys ir kitas — valdo jo palikuonys.

Margaret Valilionienė

Worcester, Mass.

NAUJI FILMAI

"Apkasų gėlė" — iš žurnalisto A. Salčiaus kelionės po Lietuvą 1962 metais;
"Nenusimink, Virginijau!" — kino apybraiža, ir keletas kronikinių žurnalu.

BUS RODOMI

Penktadienį, Kovo 15 March

Pradžia 7 val. vakaro. Rodys Jonas Grybas.

LIETUVIŲ SALEJE, 29 ENDICOTT ST.

Kviečiame Worcesterio ir apylinkės lietuvius pasinaudoti šia reta proga.

Rodymas užims virš dviejų valandų.

Rengia LLD 11 kuopa

Paieškojimas

Ieškau savo vyro brolio Leleikos Juozo, gimusio Zarasu rajono Padučio kaimo. Išvyko iš Liepojos, Latvijos, 1917-18 m. į Chicago. Norėčiau žinoti, ar jis gyvas, ar miręs. Prašau pranešti man. Būsi dėkingas.

Vilnius
Komjaunimo 65, b. 8
Leliečienė Kostė
Lithuania, USSR

Washingtonas. — JAV specialistai ieško būdų, kaip pigiau paversti sūrų vandenį į prėską.

lio majoras ir kiti miestelio pavaldiniai.

Po laidotuvių, Milevičių ūkyje, palydovai, šeiminių ir velionės brolių ir brolienų buvo draugiškai priimti ir skaniai pavaišinti.

Velionės gyvenimo draugui, broliams, giminėms ir artimiesiems giliausia mano užuojauta, o velionei amžinos ramybės!

P. Kisielienė

PRANEŠIMAI

BALTIMORE, MD.

"Laisvės" piknikas šiemet įvyks Birželio-June 23, Slavu parke, 6526 Holabird Ave. Prašome Philadelphia ir vietinius "Laisvės" prietelius pasižymėti pikniko vietą ir laiką ir nereginti tą dieną savų draugų parengimų, o skaitlingai dalyvauti mūsų ALDLD 25 kuopos rengiamame piknike.
Rengimo Komisija (19-20)

BROOKLYN, N. Y.

LDS 46 kuopos narių žiniai Trečiadienį, kovo 13 d., 7:30 val. vak., įvyks kuopos mitingas "Laisvės" svetainėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Parke.

Visi nariai prašomi dalyvauti. Turėsim žinių iš Centro ir Kuopos reikalų, kuriuos reikia apsarstyti. Komitetas (19-20)

OZONE PARK, N. Y.

LLD 185 kp. susirinkimas įvyks kovo (March) 13 d., 7:30 val. vak. "Laisvės" saleje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Parke. Visi nariai prašomi dalyvauti. Valdyba (19-20)

BROCKTON, MASS.

Naujų filmų iš Lietuvos rodymas įvyks Kovo-March 17 d. 2 val. popiet, Liet. Taut. Namų žemutinėje saleje, 8 Vine St., Montello. Rengia ALDLD 6 kuopa. Rodys Jonas Grybas. Rengėjai (20-21)

5 p.-Laisvė (Liberty)—Antrad, kovo (March) 12, 1963

A. Išlaužas

Lietuviška kultūrinė kronika

70 metų architektui
Vytautui Zemkalinui

Šiomis dienomis kauniečiui architektui Vytautui Zemkalinui sukako 70 metų. Tai reikšminga asmenybė — kultūrininko ir visuomenininko. Dramaturgo Landsbergio — slapyvardė „Zemkalinio“ — būna pradine mokyklą baigė Maskvoj, Realinę mokyklą pradėjo Vilniuje, baigė Rygoje. Po to Rygoje įstojo į Politechnikos Instituto Architektūros skyrių. Pirmasis pasaulinis karas sutrukdė. 1922 metais išvyksta į Romą, kur priimamas į Architektūros mokyklą trečiąjį kursą. Po metų baigė gaudamas architekto diplomą „Laura in Architectura“. Nuo 1925 iki antrojo pasaulinio karo Zemkalinis Lietuvą papuošė 24 gyvenamaisiais — buitinais namais, 5 vidurinėmis mokyklomis, 10 ligoninių, 4 visuomeninio pobūdžio pastatais, 5 pramoniniais ir apie 10 įvairios paskirties paminklų. 1939 metais paskirtas Vilniaus vyr. architektu, jo vadovaujamas architektų kolektyvas ėmė ruošti Lietuvos sostinės pirmąjį generalinį pertvarkymo planą, tuoj pat sutvarkė Gedimino aikštę.

Zemkalinis ne tik puikus specialistas, bet ir visuomenininkas. Placius pažūrų, išsimokslinęs, jis nepakentė bet kokio kulto — religinio ar asmeninio. Už tai 1944 metais naciai okupantai atleido jį iš pareigų ir ištrėmė iš jo taip numylėto Vilniaus, o vyresnį sūnų Gabrielių išvežė į Vokietijos mirties stovyklas. Suklastuotais dokumentais tėvas išsklaido paskui sūnų, iškodamas būdą jam padėti ir išgelbėti.

Karo audros, kartu su dešimtimis tūkstančių kitų lietuvių tremtinių ir išeivių, ilgai blaškė Vytautą Zemkalinį toli nuo tėvynės. Atsirado net Australijoje. Ten jis dirbo architektu.

Nuosirdi meilė Lietuvai

Rašo „Literatūroje ir Meile“ architektai J. Putna, N. Kėvišas ir A. Zeidotas: „Tad čia prisiršimas prie gimtinės, didelė meilė Lietuvai. Vytautui Zemkalinui buvo kasdieniu sielvartingu susimastytu tolimoji emigracija... jis galutinai apsisprendžia ir 1959 metų pavasarį grįžta į tėvynę.“ Tais pačiais metais Vytautas Zemkalinis priimamas į Lietuvos Miestų ir Kaimų projektavimo Institutą Kaune vyr. architektu, kur ir šiandien darbuojasi.

Vienintelis grįžęs intelektualas

Išėjimo tiesiog juokingai ir naiviai Brazačio ir Rasteno grupės žmonės „svars-to tautinės ištikimybės“ problemas. Prelegentas J. Girmius ir autorius knygos „Tautinė ištikimybė“ išgaštingomis akimis nutyli užklausimą, „O kaip reiktų tada svarstyti architekto Zemkalinio sugrįžimą Tėvynen?“

I tai, kaip rašo jaunieji architektai straipsnyje „Visas jėgas atiduosiu jauniesiems“; „...Grįžęs į Tėvynę jis (Zemkalinis) tuojau su entuziazmu įsitraukė į kūrybinį darbą. Pasielkęs jaunų architektų grupę, V. Zemkalinis paruošė Vilniaus miesto Senamiesčio 41 kvartalo rekonstrukcijos projektą, nemažai naudingų kon-

sultacijų suteikė Vilniaus restauracinės dirbtuvės architektams, restauruojant Vilniaus architektūros paminklus.“

Ir Kaune

„Daug naujo iš pažangaus konsultacijų ir patarimų forma jubiliasas įnešė, sprendžiant Kauno miesto užstatymo problemas (pvz., Janonio (Parodos) aikštės užstatymas, Pramproktio Rūmai, nauji gyvenamieji rajonai, Kauno Politechnikos Instituto studentų miestelis ir kit.). Tenka tik stebėtis, su kokia energija bei kūrybiniu užsidegimu ir šiandien jis dirba prie brangių stalo, projektuodamas Onkologinį Institutą Vilniuje.“

Gailisi buvęs „dipuku“

Jei toks Mykolaitis-Putinas, lietuvių klasikas, nesenai užtikrino „niekad nesigailėjęs likęs Tėvynėje“, tai užklaustas, ką pats Zemkalinis galvojęs apie išeivijos metus, atsakė: „Man labai gaila tų 15-kos metų, kuriuos aš praleidau emigracijoje. Labai esu patenkintas, kad grįžau, ir visas savo jėgas atiduosiu, perteikdamas sukaupią patirtį jaunajai Lietuvos architektų kartai.“ Sie žodžiai patvirtinami darbu!

Sios pastraipos rašytojas drįsta išsakyti nors vieną išeivijoj esantį kultūrininką išdrįsti savo patriotizmą palyginti su lietuviu Zemkalinu!

Vertina Zemkalinio kūrybinį palikimą

Rajo architektai Putna, Kėvišas, Zeidotas toliau: „...Kalbant apie Vytauto Zemkalinio kūrybą, reikia pažymėti, kad jo eita tiesiu savitu keliu, neklaidžiojant po praeities architektūros stilius, nesivaikant „ultra-modernių“ formų, manierų. Tą kelią jam, mąstančiam architektui, palyginti greitai pavyko surasti: jo kūryboje atsispindi logiška modernios architektūros dvasia.“

Architekto V. Zemkalinio suprojektuoti ir pastatyti pastatai pasižymi aiškiu planu, harmoningomis, lakoniškomis, patraukliomis architektūrinėmis formomis. Stebėdami laikiniuosius Respublikinės Bibliotekos (buv. Prekybos ir pramonės rūmus Donleičio gatvėje, Kūno Kultūros Rūmus, buv. Pienocentro Rūmus Laisvės alėjoje (dabar Žemės ūkio Akademijos studentų bendrabutis), rūmus Vidūno alėjoje, kur dabar yra Cheminės Technologijos fakultetas, ir kitus pastatus (visi jie Kaune), matome, kad autorius surado jiems idomų, savitą architektūrinę išsprendimą, tokias formų proporcijas, kurios maloniai ir nuotaikingai veikia praeivį, ugdydamos jo estetinį jausmą, sukeliamos pasigerėjimą architektūrinės minties brandumu. Savo kūriniais architektas papuošė ir daugelį kitų Lietuvos miestų bei kaimų vietovių.“

Zemkalinis—autorius

Jaunieji architektai Zemkalinio kolegoms nurodo, kad jubiliasas niekad nebuvo abejingas įvairioms visuomeninio gyvenimo sritims, Zemkalinis yra parašęs daug straipsnių architektūros klausimais, dalyvavo parodose, architektūrinuose kon-

kursuose, skaitė paskaitas statybos ir architektūros klausimais. Kiek mes čia žinom, būdamas Australijoje, ten pastatęs kelis išpūdingus pastatus, Zemkalinis ten paruošė su piešiniais kapitalinį senosios Vilniaus architektūros veikalą, kuris karts nuo karto papildomas laukia išleidimo Vilniuje.

Kartu su visa Lietuva ir lietuvių kilmės amerikiečiai linki jubiliatui dar ilgai dirbti, savo sukaupią patirtimi puošiant lietuvių žemę!

Nuosirdžiausius sveikinimus Jubiliatui iš Niujorko pasiuntė ir Amerikiečių Lietuviškasis Fondas, kurio vienu iš entuziastiškiausių paskatintųjų architektas Zemkalinis buvo. O Lietuvos Aukščiausios Tarybos Prezidiumas (pirm. J. Paleckis) apdovanojo Vytautą Zemkalinį Garbės Raštu.

Lietuva vėl gaus didžiausią premiją

Kai praėjusiais metais Eduardas Mieželaitis gavo didžiausią literatūrinę premiją TSRS, net aršiausi šios santvarkos priešai lietuviškos kilmės amerikiečiai kiek sutriko. Net „Vie-nybėje“ buvo išdrįsta tuo reikalu pakomentuoti. Ką tik Ameriką pasiekusis „Literatūros ir Meno“ 9 numeris dabar gi pradžingino žinią, kad lietuvis skulptorius Gediminas Jokūbonis pristatytas kandidatui gauti šių metų Leninę premiją už skulptūrą! Tai nebūtų siurprizas. Vargiai tuo susidomės Amerikos spauda, nes taip jau mūsų Valstybės Departamente sutarta, kad lietuvių, gyvųjų Lietuvos lietuvių, neturi Amerikoje nei rodytis, nei būti rodomi. Bet pasauty tai be abejo, susilauks didelio dėmesio ir įvertinimo.

Svečiai

Penktadienį „Laisvės“ raštinėj lankėsi geras laikraščio rėmėjas Antanas Navikauskas. Jis buvo lydimas dukters Teresės Rochwell'ienės. Duktė Teresė puikiai vartoja lietuvių kalbą.

Navikauskas per žiemą gyvena pas dukterį Teresę, West Hempstead, L. I., o vasarą važiuoja, gyventi pas sūnų Joną Navikauską, gyvenantį New Canaan, Conn. Sūnus yra daržininkystės biznyje, peizažistas (landscaping). Tad tėvas ir sūnus dirba vasaros laiku.

Navikauskas yra apie 72 m. amžiaus, bet atrodo gerai, tvirtas žmogus. Įsėinant, Navikauskas atsinajino laikraščio prenumeratorį, ir dovanų (\$11) paliko laikraščio reikalams.

Linkime Navikauskui ir jo šeimai geriausios sėkmės.

L. K—tė

Nuosirdžiai dėkoju

Šį sezoną mane ištiko ilga ir man daug rūpesties teikusi liga ir operacija. Tokioj padėtyje atsidūrus būtu neapsakomas vargas, jei nebūtų pagelbstinčių žmonių. Jų buvo.

Didžiai esu dėkinga Aldonai Imilkowski (Milienkevičiūtei), kuri mane visą laiką ligoninėje lankė, namuose prižiūrėjo ir tebepriziūri. Taipgi dėkoju Juozui Weiss už nuvežimą į ligoninę ir lankymą; dažnai lankytajai Julijai Šimkieni, ir visiems asmeniškai ar paguodos laiškais mane lankiusiems.

Ona Walms

Ispūdingas, sėkmingas buvo Moters Dienos minėjimas!

Sekmadienį, kovo 10 dieną, „Laisvės“ salėje, Lietuvių Moterų klubas suruošė Tarptautinei Moters Dienai — Kovo Aštuntajai — paminėti mitingą. Salei kupinai prisipildžius žmonių, pirmininkė Ieva Mizarienė pakvietė pirmiausia Aidą Chora, vadovaujant Mildred Stenslerienei, padainuoti. Aidičiai sudainavo keturias dainas: „Ant Nemuno kranto“ — Dvariono, „Lielis roviai“ — Švedo, „Vilniuj žydi liepos“ — Kavecto, ir vieną dainą iš Šimkaus operetės „Čigonų.“ Solistas buvo Augustinas Iesmantas.

Tuomet Mizarienė perskaitė Justo Paleckio gražų, jausmingą sveikinimą, prisijustą mūsų moterims Kovo Aštuntosios progą.

I šį mitingą Moterų Klubas pakvietė svečiais — kalbėtojais Marytę Zenkevičienę ir Vytautą Zenkevičių, TSRS Ambasados Washingtono II-ąjį sekretorių.

Pirmiau kalbėjo M. Zenkevičienė. Jausmingai, išpūdingai ji kalbėjo! Pirmiausia, Lietuvos moterų vardu pasveikino JAV lietuvių moteris, pažangietes, ir padėkojo joms už tai, kad jos, praėjusio karo metu, visokiomis būdais rėmė Lietuvos žmones — mezgė, siuvo dovanas tiems, kurie kovojo su hitleriniais fašistais, laisvindami Lietuvą; po karo taipgi JAV lietuvių pažangiosios moterys nepamiršo savo tėvų krašto, — visapirėmė Lietuvos žmones nuo karo nukentėjusius. Kalbėtoja aiškino, jog šiandien didžiausias Lietuvos moterų ir visų žmonių noras, kad būtų taika, pasaulinė, nes, atominis karas būtų orapultis. Pačios Marytės tėvelis žuvo nuo hitlerinės kulkos karo fronte. (Kadangi M. Zenkevičienės kalba buvo rašyta, tai mes išspausdinsime kai kurias jos dalis kitame „Laisvės“ numery.)

Po jos kalbos mitingo renimo komiteto narė, Nastė Buknienė, įteikė kalbėtojai gražią, kuklią dovanėlę nuo Moterų Klubo — apyrankę. Ieva Mizarienė atsisaukė į visas moteris, kurios Klubui dar nepriklauso, kad iki vasaros atostogų Klubas išaugtų į ne mažiau kaip 100 narių. Sakė, kad ji pati jau šiomis dienomis gavo tris naujas į Klubą nares.

Margareta Kavaliauskaitė (buv. Undžienė) trumpai, bet gražiai kalbėjo apie tai, kas buvo, sakysime, prieš 40 metų, kai kūrėsi Lietuvių Moterų Progresyvis susivienijimas, kuriame jai teko veikti, ir kas šiandien. Ragino nepriklausančias lietuvių moteris stoti į Moterų klubą.

Tuomet buvo pakviestas kalbėti Vytautas Zenkevičius.

Kalbėtojas savo kalba, aišku, lietė tik Lietuvą; kalbėjo, aiškino, kaip ten šiandien dalykai dedasi. Pirminė, kad praėjusioji vasara Lietuvoje buvo labai lietinga, labai nedėkinga lietuvių tautai.

— Pas jus čia yra žmonių, — sakė kalbėtojas, — kurie džiaugėsi ta mūsų šalies nelaime, kad Lietuvoje bus bėdas, o tai reikš ir komunizmo žlugimą. Bet jie apsiriko! Tarybų Lietuvoje

bado nėra ir nebus. Jeigu kokių trūkumų ir atsirastų, tai kitos tarybinės respublikos mums stotų talkon; pavyzdžiui, gyvuliams pašaro mes galime gauti iš Ukrainos — koncentruoto pašaro. Kiek tai liečia žmones, jie sotūs, pavalgę. Krautuvės pilnos maisto produktų.

Kalbėtojas priminė, kas buvo Lietuvoje 1928-1929 metais, kai baisios liūtys buvo nusiaubusios Lietuvą; tuomet iš tikrųjų buvo bėdos ir daug gyvulių krito dėl pašarų stokos.

Pernai, V. Zenkevičius nurodė, Lietuvoje buvo primelžta pieno daugiau nei užpraėjusiais metais, nežinint lietingos vasaros.

Kalbėtojas plačiai aiškino apie naujas statybas Lietuvoje, apie Elektrenas, apie Kėdainių chemijos kombinatą, apie kitus didžiulius fabrikus, kurie teiks Lietuvai žmonėms milžiniškas lengvatas, kai pradės veikti. Bus užtenkamai trąšų žemės ūkiui, padidės derlius, kils ir kils vis į aukštesnį lygį žmonių gyvenimas. Tarybų Lietuvoje jau apie 80 procentų kaimo yra elektrifikuota.

Žinoma, sakė kalbėtojas, Lietuvoje dar yra ir trūkumų, pav., butų dar tebėra stoka, nes miestai labai auga, fabrikai traukia žmones į miestus, bet šis trūkumas bus išspręstas greit, tik laui būva taika. Ir jis pabrėžė Tarybų Sąjungos tautų kovą už taikos išlaikymą; reikšė viltį, kad santykiai tarp Tarybų Sąjungos ir Jungtinių Valstijų pagerės, kad taika bus išlaikyta. O tai didžiausias, tai svarbiausias, tai švenčiausias dalykas!

V. Zenkevičius pradėjo ir baigė savo kalbą sveikinimais Letuvių Moterų Klubui ir visoms moterims šios istorinės šventės — Kovo Aštuntosios — progą.

Labai gera, turininga, brandi buvo svečio kalba.

Pirmininkė pranešė, kad aukų publika sudėjo \$112.75.

Pasibaigus iškilmingam mitingui, žmonės dar ilgokai prie kavutės užkandžiauvo ir apipuošę svečius vis klausinėjo visokių dalykų dalykėlių apie Lietuvą.

Ns.

MIRE

Gus Rauba tapo palaidotas kovo 8 dieną Fresh Pond krematorijoje. Laidotuves prižiūrėjo graborius Garšva.

Velionis buvo ilgametis Brooklyno gyventojas. Dirbo restoranuose.

Paliko žmoną, sūnų Leonardą ir kitas giminės.

Žinia pranešė Irena Levaniene.

Keliauk per Cosmos

LABIAUSIAI PATYRĘS GRUPĖMIS IR PAVIENĖMIS KELIONĖMIS
i LIETUVĄ ir
Kitas Sovietų Sąjungos Dalis

PER COSMOS

Aplankykit Savo Giminės Visose SOVIETŲ SAJUNGOS DALYSE

Visų informacijų prašykite raštu ar skambinkite

Cosmos Travel Bureau
45 W. 45th St. Tel. CI 5-7711

Bunkai grįžo iš Kanados

Praėjusį penktadienį sugrįžo iš Kanados trys broliai Bunkai: Valys, Frankis ir Alfonsas, taipgi pirmųjų dviejų žmonos — Vera ir Anna.

Kaip jau buvo „Laisvėje“ rašyta, kovo 2 d. St. Jerome miestelio ligoninėje, netoli Montrelio, mirė jų sesutė Antanina Milevičienė. Ji su sirgo apendiko trūka, taigi mirtis buvo netikėta ir tai vyrai, broliai ir marčias labai pritrėnkė.

Kazimieras ir Antanina Milevičiai turėjo farmą, ir pas juos broliai dažnai vykdavo pasisvečiuoti vasaros metu.

Kadangi šiuo metu Kanadoje baisiai daug sniego, žemė labai įšalus, tai Antaninos Milevičienės kapinėse palaidoti negalėjo; nelaidojo ir kitų mirusiųjų. Jos kūnas buvo įdėtas į „voltą“ ir bus laidojamas gegužės pradžioje.

Šioje liūdesio valandoje „Laisvės“ kolektyvas reiskia nuosirdžią užuojautą velionės vyrui Kazimierui Milevičiui, jos broliams Bunkams, visiems giminėms ir artimiesiems!

ŽINOJO, KAD SERGA

New Yorkas. — Autobuso vairuotojas J. E. Alberts, kurio vairuojamas busas nuvirto į East upę ir prigirė 7 žmonės, dar 1960 metais turėjo širdies smūgį. Tada ligoninės tvarkytojai dėjo į East upę ir septyni keliauninkai prigirė, jų tarpe ir vairuotojas. Keturi išliko gyvi, juos paėmė į ligoninę.

Tuoju išeidinės didieji dienraščiai

Praėjusią savaitę Niujorko didžiųjų dienraščių leidėjai susitarė su streikuojančiais spaustuvių darbininkų unijos vadovais dėl baigimo streiko, kuris tęsėsi daugiau kaip tris mėnesius. Šiuo metu streikuoją darbininkai — unijistai balsuoja referendumu, — priimti sutartas sąlygas ar atmesti. Spėjama, kad bus priimtos, streikas oficialiai bus baigtas.

Bet dienraščių leidėjai dar turi susitarti su lite grafaiais ir laikraščių išsiuntinėtojais, kurie taip pat streikuoją, ir kurie priklauso skirtingoms unijoms. Manoma, kad šią savaitę bus susitarta ir su jais.

Vadinasi, gal būt už keleto dienų Niujorke didieji komerciniai angliški dienraščiai ir vėl pasirodys kioskuose.

„New York Post“ jau išeidinėja; prieš savaitę šio dienraščio leidėjai susitaukė su savo darbininkais ir laikraštį pradėjo leisti. „N. Y. Post“ — popietinis dienraštis.

BUSO NELAIMĖJE ŽUVO 7 ŽMONĖS

New Yorkas. — Ką būtų pagavolę keleiviai, jeigu kada jie sėdo į autobusą, kas jiems būtų sakęs, kad jie prigirs? O taip atsitiko. Autobuso vairuotojas gavo širdies smūgį. Busas nutiedėjo į East upę ir septyni keliauninkai prigirė, jų tarpe ir vairuotojas. Keturi išliko gyvi, juos paėmė į ligoninę.

BANKETAS

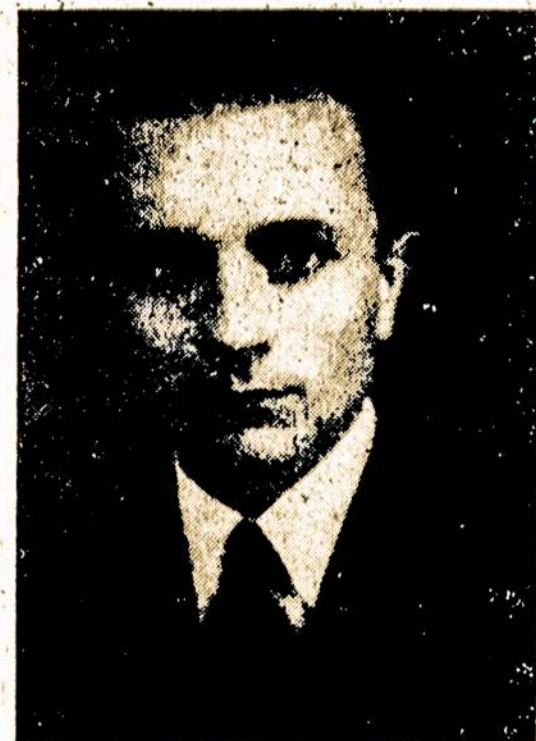
Pagerbimui Antano Bimbos, jo atsiekimu iš Vilniaus V. Kapsuko v. Universiteto istorijos mokslų garbės daktaro varda

Įvyks Sekmadienį

Kovo-March 31, 2-ą v. dieną

Iš anksto apsirūpinkite Banketo bilietu
Bilieto kaina \$3.50. Gaunami „Laisvės“ ofise

Meninę programą atliks

Augustinas Iesmantas
Solistas, baritonas

Elena Brazauskienė
Solistė, sopranas

AIDO CHORO MOTERŲ KVARTETAS, Vad. MILDRED STENSLER
Nelle Ventienė, Nastė Buknienė, Ona Cepulienė, Rostė Rušinskienė

NEW NATIONAL HALL

261 Driggs Ave., Brooklyn, N. Y.